

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Životní příběh jako součást cesty matky k pěstounství na přechodnou dobu

Diplomová práce

2022

Bc. Michaela Kratochvílová

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Michaela Kratochvílová**
Osobní číslo: **H20381**
Studijní program: **N0111P190001 Resocializační pedagogika**
Téma práce: **Životní příběh jako součást cesty matky k pěstounství na přechodnou dobu**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Zásady pro vypracování

Diplomová práce ponese název *Životní příběh jako součást cesty matky k pěstounství na přechodnou dobu*. Cílem práce je zjistit, jaké životní zkušenosti žen vedou k jejich zájmu a k rozhodnutí stát se pěstounkou na přechodnou dobu. Půjde o identifikování nejen proklamované motivace, ale i toho, co je ze strany pěstounky ne zcela uvědomované. Práce je rozdělena do dvou částí – teoretická část a výzkumná část. V teoretické části se budu zabývat náhradní rodinnou péčí, jaké jsou formy náhradní rodinné péče a legislativním zakotvením. Jako výzkumnou metodu do své výzkumné části jsem zvolila kvalitativní metodu – narativní rozhovor. Rozhovor budu provádět s několika ženami, které jsou pěstounkami na přechodnou dobu. Budu zjišťovat, jaká životní zkušenost je vedla k zájmu a k rozhodnutí stát se pěstounskou na přechodnou dobu.

Rozsah pracovní zprávy:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

BEEK, Mary Jane. *Security and permanence in longterm foster care: family relationships and professional systems*. Doctoral thesis, University of East Anglia, 2014. <https://core.ac.uk/download/pdf/29108151.pdf>

BUBLEOVÁ, Věduna, Alena VÁVROVÁ, Lucie VRÁNOVÁ a Jana FRANTÍKOVÁ. *Základní informace o náhradní rodinné péči*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011. ISBN 978-80-87455-01-2.

BUBLEOVÁ, Věduna. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. 3., přeprac. vyd. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014. ISBN 978-80-87455-19-7.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-304-8.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Pěstounská péče na přechodnou dobu pro nejmladší děti*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2011, 81 s. ISBN 978-80-7421-039-6.

PAZLAROVÁ, Hana, ed. *Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1020-7.

SOBOTKOVÁ, Irena a Veronika OČENÁŠKOVÁ. *Pěstounská péče očima dospělých, kteří v ní vyrostli: trendy vs. zkušenosti*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3821-4.

ŠKOVIERA, Albín. *Dilemata náhradní výchovy: [teorie a praxe výchovné péče o děti v rodině a v dětských domovech]*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-318-5.

ŠMAJDOVÁ BÚŠOVÁ, Katarína a Miloš KUČERA. *Profesionální rodičovství: etnografická studie*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2779-3.

Vedoucí diplomové práce:

doc. PhDr. Albín Škoviera, Ph.D.

Katedra věd o výchově

Datum zadání diplomové práce:

1. května 2021

Termín odevzdání diplomové práce:

1. května 2022

---

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.
děkan

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 1. května 2021

Prohlašuji:

Práci s názvem Životní příběh jako součást cesty matky k pěstounství na přechodnou dobu jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. 03. 2022

Bc. Michaela Kratochvílová v. r.

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce, a to panu doc. PhDr. Albínu Škovierovi, Ph.D. za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěl k vypracování této diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat všem pěstounkám za poskytnutí rozhovorů.

ANOTACE

Diplomová práce se zaměřuje na pěstounskou péči. Cílem práce bylo zjistit, jaké životní zkušenosti žen vedou k jejich zájmu a k rozhodnutí stát se pěstounkou na přechodnou dobu. Práce je rozdělená na dvě části – teoretickou část a výzkumnou část. Na začátku teoretické části je definována rodina. Další kapitola se věnuje pěstounství a následuje kapitola pěstounství na přechodnou dobu. Poslední kapitola se zabývá motivací. Ve výzkumné části jsou rozebírány a hodnoceny rozhovory s pěstounkami na přechodnou dobu.

KLÍČOVÁ SLOVA

rodina, pěstounská péče, pěstounská péče na přechodnou dobu, pěstouni, motivace

TITLE

Life story as a part of mother's journey to temporary foster care

ANNOTATION

The diploma thesis focuses on the foster care. The aim was to find out what life experiences of women lead to their interest and to the decision to become a foster mother for a transitional period. The thesis is divided into two parts - the theoretical part and the research part. The family is defined at the beginning of the theoretical part. The next chapter deals with the foster care, followed by the chapter on temporary foster care. The last chapter deals with the motivation. In the research part, interviews with foster parents for a transitional period are analyzed and evaluated.

KEYWORDS

family, foster care, foster care for temporary period, foster parents, motivation

OBSAH

ÚVOD	10
Teoretická část	12
1 Rodina	12
1.1 Typy rodin	13
1.2 Tradiční a současná rodina	15
1.3 Funkce rodiny	17
1.4 Náhradní rodinná péče	18
2 Pěstounská péče	20
2.1 Typy pěstounské péče	22
2.2 Osobnost pěstouna	24
2.3 Práva a povinnosti pěstounů	24
2.4 Příprava na přijetí dítěte	25
2.5 Doprovázení pěstounských rodin	27
3 Pěstounská péče na přechodnou dobu	28
3.1 Pěstoun na přechodnou dobu	30
3.2 Ukončení pěstounské péče na přechodnou dobu	33
3.3 Pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu	34
4 Motivace	36
4.1 Motivace k pěstounství	37
4.2 Potřeby	41
Výzkumná část	43
5 Metodologie	43
5.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky	43
5.2 Metodika výzkumu	43
5.3 Výzkumný soubor	44

5.4	Metody získávání dat	45
5.4.1	Etické aspekty výzkumu	46
5.5	Metody zpracování dat	47
6	Interpretace dat	48
6.1	Smysl.....	48
6.2	Informovanost	50
6.3	Návrat v čase	53
6.4	Změna.....	55
6.5	Dřívější péče.....	55
7	Diskuze	58
	ZÁVĚR	61
	POUŽITÁ LITERATURA	63
	PŘÍLOHY	67

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČR	Česká republika
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NRP	Náhradní rodinná péče
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
PP	Pěstounská péče
PPPD	Pěstounská péče na přechodnou dobu

ÚVOD

Rodina. Co to vlastně rodina je? Každý z nás si pod tímto pojmem představí něco jiného. Někdo si představí své rodiče, kteří ho vychovávali a pečovali o něho. Někdo si zase představí domov, kde vyrůstal a prožil své dětství. Je na každém z nás, co si pod tímto pojmem představíme. Bude to vždy něco, co nám utkvělo v paměti. Ať už se jedná o pozitivní vzpomínky nebo vzpomínky negativní. Rodina tu existuje především pro dítě. Je důležité, aby každé dítě mělo svou rodinu a nezáleží, zda se jedná o biologickou či náhradní. „*Dítě za své rodiče přijímá ty, kdo se k němu mateřsky a otcovsky chovají – a je pro ně zcela nepodstatné, zdali tihle „jeho“ lidé na to mají či nemají potvrzení z porodnice.*” (Matoušek, 1994, s. 16). Rodina je pro dítě podstatná především pro jeho zdravý vývoj. Zajišťuje mu pocit bezpečí a jistoty. Samozřejmě každá rodina není pro dítě vhodná či dobrá. Setkáváme se i s rodinami, které se nedokáží o své dítě postarat, proto je tu systém náhradní rodinné péče, který umožňuje dítěti nahradit milující rodinu.

Náhradní rodinná péče vznikla proto, aby děti, které z jakéhokoliv důvodu nemohou vyrůstat ve své biologické rodině mohly být umístěny do náhradní rodiny. Předchází se tomu, aby tyto děti byly umístěny do ústavního zařízení. Ústavní zařízení může mít na děti negativní dopad. Proto je v dnešní době důležité, aby děti byly umístěny do náhradní rodinné péče, ať už do adoptce nebo do pěstounské péče. Tato práce se zaměřuje na pěstounskou péči, zejména na pěstounskou péči na přechodnou dobu.

Pokud o dítě nemůže být bezpečně postaráno v jeho biologické rodině, nastupuje možnost umístění dítěte do pěstounské rodiny. Pěstounské rodiny poskytují dětem pocit být milovány a pocit bezpečí a jistoty. Tyto zmiňované faktory jsou pro dítě důležité (Beek, 2014).

Pěstounská péče na přechodnou dobu v ČR vznikla roku 2006. Na svém začátku tato forma péče nebyla moc rozšířená, mnoho lidí o tom nic nevědělo. Až roku 2013, kdy proběhla novela Zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, se dostala tato péče do popředí.

Moje diplomová práce nese název „*Životní příběh jako součást cesty matky k pěstounství na přechodnou dobu*“. Jak je zřejmé z názvu práce mě zajímalo, co vede ženy k tomu, že se rozhodnou stát pěstunkami na přechodnou dobu. Zaměřila jsem se na životní příběhy žen, které vykonávají pěstounskou péči na přechodnou dobu. Kladla jsem si za cíl pokusit se identifikovat a popsat životní okolnosti žen, které je mohly vést k rozhodnutí stát se pěstunkou na přechodnou dobu. K naplnění cíle jsem si zvolila kvalitativní metodu výzkumu.

Data potřebná k naplnění cíle jsem získala za pomoci narativního rozhovoru s třemi ženami, které se věnují pěstounství.

Teoretická část diplomové práce má čtyři kapitoly. V první kapitole je definována rodina, pohled na tradiční a současnou rodinu, typy a funkce rodiny. Jako poslední podkapitolu první kapitoly nalezneme stručné vymezení náhradní rodinné péče. Druhá kapitola se věnuje pěstounské péči. Konkrétně typům pěstounské péče, osobnosti pěstouna, právům a povinnostem pěstouna. Dále přípravou na přijetí dítěte a doprovázením pěstounských rodin. Třetí kapitola se zabývá pěstounskou péčí na přechodnou dobu. V této kapitole nalezneme základní informace o tomto typu péče, jaký by měl být pěstoun na přechodnou dobu, dále jaké formy ukončení mohou nastat v pěstounské péči na přechodnou dobu a jaká jsou pozitiva a negativa pěstounské péče na přechodnou dobu. Teoretickou část uzavírá kapitola motivace, kde nalezneme obecně pojem motivace a následuje popsání motivace k pěstounství a potřeby, které s motivací souvisí.

Ve výzkumné části nalezneme cíl výzkumu a výzkumné okruhy, metodiku výzkumu, charakteristiku výzkumného souboru. Nalezneme zde popis metody získávání dat, etické aspekty související s výzkumem. Dále je v této části práce popsána metoda zpracování získaných dat, jejich analýza a vyhodnocení.

TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA

Rodina je základním a nejdůležitějším činitelem pro zdravý vývoj dítěte a formulování jeho osobnosti.

„Rodinu současnosti je možno považovat za institucionalizovaný sociální útvar nejméně tří osob, mezi nimiž existuje rodičovské, příbuzenské nebo manželské vazby. Základem rodiny ve všech dosud známých společnostech je dyadický pár – muž a žena, tj. nějaká forma manželství nebo partnerství. Rodina je tedy postavena na partnerství osob opačného pohlaví, které má trvalejší ráz, a na příbuzenství. Východním znakem každé rodiny je existence nejméně jednoho dítěte bez zřetele na jeho věk.“ (Kraus, 2001, s. 78).

V odborné literatuře nalezneme početné množství vymezení tohoto pojmu. Každý vědní obor definuje rodinu ze svého hlediska. Pokud se zeptáme právníka, sociologa či pedagoga, co znamená pojem „rodina“, každý z nich nám odpoví jinak. Jinak odpoví i dítě, pro které je rodina stěžejní.

„Rodina je skupina osob spojených přímým příbuzenstvím, jejíž dospělí členové a členky na sebe berou zodpovědnost za děti.“ (Giddens, 2013, s. 308-309).

Dunovský a kol. (1999, s. 91-92) definují rodinu jako *„malou primární společenskou skupinu, založenou na svazku muže a ženy, na pokrevním vztahu rodičů a dětí či vztahu jej substituujícím ...“*

Hartl & Hartlová (2010, s. 504) ve Velkém psychologickém slovníku definují rodinu jako *„...společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy, odpovědností a vzájemnou pomocí.“* Pedagogický slovník definuje rodinu *„Nejstarší společenská instituce. Vytváří určité emocionální klima, formuje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje, základy etiky a životního stylu.“* (Průcha a kol, 2013, s 248-249).

Nejdůležitější sociální skupina, ve které člověk žije je právě rodina. V rodině dochází k uspokojování fyziologických, psychických a sociálních potřeb všech členů rodiny. Poskytuje zázemí potřebné ke společenské seberealizaci, je zdrojem vzorců chování, které nemůžeme získat jinde. V průběhu vývoje jedince ho formuje především rodina, formuluje citové vazby, návyky, způsoby myšlení i pocit bezpečí (Fischer, 2014).

Rodina nás nejvíce ovlivňuje především v počátku našeho života. Rodina nám předává své tradice, vzory a náhled na svět kolem nás. Učí nás, jak máme přistupovat sami k sobě, i k ostatním lidem. Předává nám vzorce chování a modely mezilidských vztahů, které si dítě ponese po celý život. Pro dítě je nejpodstatnější potřeba jistoty a bezpečí. Proto je důležité, aby rodiče uměli vytvořit atmosféru, kde se dítě bude cítit bezpečně (Matějček, 1994).

Rodiče své děti připravují na žití ve společnosti, jež odpovídá jejich zkušenosti, ale dítě bude žít ve společnosti, která je jiná. Ve společnosti probíhají technologické a intelektuální změny. Svět, ve kterém budou žít naše děti, je jiný, než v jakém světě žijeme dnes. Jinakost těchto světů nalezneme ve všech složkách společnosti – ekonomické, medicínské, společenské, technické atd (Fabián, 2021).

Rodina je tu především pro dítě, aby se cítilo chtěné a v bezpečí. Nezáleží na tom, zda se jedná o vlastní či nevlastní rodinu. Jak uvádí Matějček (1994, s. 16) „*Dítě za své rodiče přijímá ty, kdo se k němu mateřsky a otcovsky chovají – a je pro ně zcela nepodstatné, zdali tihle „jeho“ lidé na to mají či nemají potvrzení z porodnice.*“ Dále uvádí, že „*Rodina by měla znamenat pro dítě základní životní jistotu. To je ten nejlepší vklad, který můžeme dát. A je v naší moci!*“ (Matějček, 1994, s. 17).

Rodina není jedinou institucí, která pečuje o prospěch, ochranu, výchovu a vzdělání dítěte. Podílí se na tom společně se školou, kamarády, hřištěm, zaměstnáním atd. Jenomže rodina má mezi všemi zmiňovanými institucemi jedinečné a výsadní postavení. Prvotně stojí na začátku, tedy má možnost ovlivňovat vývoj dítěte. Uspokojuje základní psychické potřeby dítěte. Rodina je také modelem mezilidských vztahů, které si dítě osvojí a ponese si je do budoucna (Matějček, 1994).

1.1 Typy rodin

Rodinu můžeme rozlišovat z mnoha hledisek. Například podle velikosti, struktury, z hlediska vývoje jedince v rodině a podle funkčnosti.

Prvotně bych ale uvedla rodinu orientační a prokreační.

Rodina orientační neboli rodina primární je taková rodina, do které se jedinec narodí a vyrůstá v ní.

Zatímco **rodina prokreační** či nazývaná také jako rodina reprodukční, je taková rodina, kterou sami zakládáme a tím se stáváme rodiči a přebíráme rodičovskou roli (Havlík, 2002).

Z hlediska velikosti ji můžeme rozdělit na nukleární a rozšířenou rodinu.

Nukleární rodinu tvoří oba manželé/rodiče společně s dětmi. Někdy je nazývána jako dvougenerační jádro. Tento termín zavedl T. Parsons. V dnešní moderní společnosti se rozpadá soužití více generací pod jednou střechou. Nukleární rodina nás nejvýrazněji ovlivňuje.

Rozšířená rodina zahrnuje i prarodiče, strýce a tety, zpravidla tvoří početnější skupinu osob, které svazuje pokrevní pouto. Soužití více generací pospolu se v dnešní době už málo vidí. Toto soužití lze vidět především na malých obcích (Hartl & Hartlová, 2010) (Havlík, 2002).

Dalším hlediskem je struktura rodiny, úplná či neúplná.

Úplnou rodinu tvoří oba rodiče.

Neúplnou rodinu tvoří pouze jeden z rodičů, matka či otec. Neúplná rodina může vzniknout buď z důvodu rozvodu manželů nebo z důvodu úmrtí jednoho z rodičů. Můžeme se setkat s neúplnou rodinou i v případě, kdy otec není uveden v rodném listě, a o dítě se stará pouze matka (Hartl & Hartlová, 2010).

V dnešní době se setkáváme i s pojmem **komponovaná rodina**. Můžeme se setkat i s označením znovusložená, rekonstruovaná rodina, sešíváná či patchworková rodina. Jedná se o rodinu, která je složená ze dvou předešlých rodin. V takové rodině děti získávají macechy a otčímý a nevlastní sourozence (Novotná, 2019).

Dalším důležitým dělením rodiny je dělení podle funkčnosti. Dunovský (1986) (in Matoušek, 2010) sestavil dotazník funkčnosti rodiny. Dotazník se zabývá osmi kritérii: složení rodiny, stabilita rodiny, sociální a ekonomická situace, osobnost rodičů, osobnost sourozenců, osobnost samotného dítěte, zájem a péče o dítě. Na základě posuzování těchto kritérií definoval čtyři typy rodiny: funkční rodina, problémová rodina, dysfunkční rodina a afunkční rodina.

Funkční rodina. Rodina, která zvládá úspěšně řešit problémy. Probíhá v ní přirozené emocionální klima, které má pozitivní vliv na rodinu.

Problémová rodina. V rodině se vyskytují závažnější problémy spojené se zvládáním základních funkcí rodiny. Rodina je schopná problémy zvládat vlastními silami. Zásah odborníků je zapotřebí pouze jednorázově nebo krátkodobě.

Rodina dysfunkční. V rodině jsou narušené vztahy či komunikace. Členové rodiny si nedokáží být blízcí, navzájem se svěřovat a být vůči sobě otevření. Mezi partnery panují napjaté vztahy,

kteří ovlivňují rodinné klima. Je ohrožen zdravý vývoj dítěte i jeho prospěch. Dysfunkční rodina již potřebuje zásah odborníků, využívá služby sanace rodiny.

Afunkční rodina. Velmi závažné poruchy rodiny. Rodina nezvládá plnit své funkce. Závažným způsobem ohrožuje zdravý vývoj dítěte. V afunkčních rodinách již není dostatečující sanace rodiny a většinou se přistupuje k razantnějšímu řešení, a to k odebrání dítěte či dětí a jejich umístění do náhradní rodinné péče.

(Fischer, 2014)

1.2 Tradiční a současná rodina

Tradiční rodina a moderní rodina se od sebe liší z hlediska struktury, legitimizace, role, které jsou v rodině zastoupeny, funkce, autorita.

Tradiční rodina

Pro tradiční typ rodiny byl charakteristický legitimní sex, tedy pohlavní styk povolený jen sezdáním párů. S tím souviselo vybírání budoucího partnera. Výběr budoucího partnera nebyl v rukou těch, kteří se chystali uzavřít manželství, ale v rukou jejich rodičů. Ti nebrali v potaz lásku a další možné priority pro svazek dvou mladých lidí. Důležitým hlediskem bylo vhodné společenské postavení budoucího partnera a jeho majetek. Křesťanství pojednávalo o tom, když byli jedinci jednou sezdáni, bylo to nezrušitelné. Trvalost rodiny spočívala v náboženské víře: „*Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.*” (Možný, 2008 s. 22). Rozvod se v tradiční rodině bral jako stigma. Být rodičem samoživitelem bylo nemyslitelné a matka samoživitelka by nepřežila (Fabián, 2021).

V době před průmyslovou revolucí se bralo i v potaz, zda se jednalo o rodinu šlechty nebo rodinu poddaných. Šlechtické rodiny měly lepší přístup k financím, a tak si mohly dopřát větší možnosti, především ve vzdělávání. Naopak rodiny poddaných „*tvořily základní funkční jednotku, která umožňovala přežít a zvládat těžkosti běžného života.*” (Fabián, 2021, s. 132).

V tradiční rodině byly předem stanoveny role, které jedinec v rodině zastával. Muž byl vždy hlavou rodiny a hlavním živitelem rodiny, zatímco žena se starala o domácnost a o péči o děti. Ženy se podrobovaly požadavkům manžela. V rodině fungoval mezigenerační přenos tradic a zvyků. Rodiče se ve výchově svých dětí často inspirovali svými rodiči. V rodině se nedělo příliš často, že by se naučené zvyky měnily či obnovovaly. V tradiční rodině hrálo velkou roli i náboženství či církev nebo jiné ideologické myšlení. Hlavní funkcí tradiční rodiny byla funkce reprodukční. Smyslem bylo plození a výchova dětí. Výchova dětí se lišila pohlavím dítěte.

Dívky byly vychovávány k tomu, aby se dobře provdaly a staraly se o domácnost. Zatímco chlapeč byli vedeni k řemeslu a aby zvládli uživit svou vlastní rodinu (Možný, 2008).

Současná rodina

Rodina se postupem času stále mění a do popředí vystupují jiné priority, než tomu bylo dříve. Jedinec se zaměřuje především na vlastní osobu. Především na svoje zájmy, štěstí, smysl života a zachování si vlastní svobody. Partneři a manželé v dnešní době bedlivě zvažují, kdy je ten správný čas mít dítě a kolik potomků vůbec chtějí mít. V současnosti přibývá více nesezdaných párů a tím narozených dětí mimo manželství a dále také přibývá párů, které nechtějí mít děti (Kraus, 2001).

Současná rodina odděluje veřejný a soukromý prostor. V tradiční rodině byla manželství dohodnuta na rodičovských dohodách. V dnešní době se to mění a manželství (rodiny) vznikají na základě emocionálního vztahu. Emocionální vztahy bývají křehké, a to napomáhá k rozpadu manželství (Fabián, 2021).

Kraus (2001) ve své publikaci uvádí, jaké jsou charakteristiky rodiny v současnosti. Upozorňuje na to, že tvář současné rodiny ovlivnila celá řada důležitých momentů a skutečností. Mezi charakteristiky současné rodiny řadíme:

Některé funkce rodiny převzaly sociální instituce

Oblast základní rodiny ztrácí svoji ritualizovanou podobu – zvyšuje se počet nesezdaných párů, jelikož v dnešní době už není manželství nutnou podmínkou k rodinnému soužití.

Snižuje se stabilita rodiny – dochází k velkému nárůstu rozvodů.

Mění se struktura rodiny – klesá počet narozených dětí v rodině; ve značné míře narůstá počet jednočlenných domácností a naopak klesá počet soužití více generací pospolu.

Rozvoj antikoncepce a plánované rodičovství – následkem toho se snižuje počet nechtěných těhotenství.

Prodlužuje se délka života a tím i trvání rodiny po odchodu dětí – dospívající děti se od svých rodičů stěhují v pozdějším věku.

K proměně dochází v organizaci rodinného cyklu – lidé se stávají rodiči ve vyšším věku.

Pracovní vytíženost rodičů – rodiče jsou často vytíženi prací a nemají dostatek času na svoje děti, tím pádem dochází k úbytku času, který s nimi tráví.

Přibývá dvoukariérových manželství – zvýšená vzdělavatelnost a kvalifikovanost, velký podíl na tom má i zaměstnanost žen.

1.3 Funkce rodiny

„Rodina ve svém souhrnu zajišťuje mnoho činností – zabezpečuje své členy hmotně, pečuje o zdraví, výživu a kulturní návyky svých členů, vytváří specifické socializační a výchovné prostředí pro děti, předává jim kulturní dědictví, vštěpuje jim morální postoje, ovlivňuje je, usměrňuje, chrání a podporuje.“ (Kraus, 2001, s. 79).

Rodina se pohybuje v společenském prostoru, a proto je funkce rodiny v průběhu dějinného vývoje mění. Obsah se proměňuje, některé funkce ztrácí svůj původní smysl, přetváří se, některé funkce úplně mizí nebo naopak se rozšiřují (Kraus, 2001).

Rodina plní mnoho funkcí, které by měly být naplňovány současně. Pokud rodina neplní dostatečně funkce, může to vést k negativnímu vývoji dítěte, poruch chování a vzniku rozvoje sociálně patologických jevů. Zde uvedu čtyři základní funkce rodiny, které se v různé literatuře opakují:

Biologicko-reprodukční funkce. Biologicko-reprodukční funkce má důležitý význam jak pro jedince, tak i pro společnost. Pracuje na udržování lidského druhu. Pro dítě je nejlepší vyrůstat v úplné harmonické rodině, protože taková rodina je schopná zajistit dítěti zdravý vývoj. Tato funkce může být označována i jako sexuální funkce. Tím pádem slouží k uspokojování sexuálních potřeb manželů. Pohlavní styk dnes již neslouží pouze k reprodukci, ale slouží i k udržování pozitivní citové vazbě mezi rodiči.

Ekonomická funkce. Ekonomická funkce slouží především k materiálnímu zabezpečení rodiny. Na ekonomické funkci se podílí rodiče, kteří by měli pro svou rodinu zajistit bydlení, ošacení, obživu a výdaje spojené se vzděláváním. Bez základního materiálního zabezpečení rodina nemůže existovat. Prolíná se i do oblasti sociální, psychické a spirituální. Rodiče se podílejí na výrobní i nevýrobní sféře společnosti, díky tomu vede společnost k ekonomickému rozvoji.

Socializační a kulturační funkce. Tato funkce má za úkol zajišťovat výchovu a péči o děti. Předávat mladším generacím kulturní hodnoty, vzdělání a formulování životního stylu. Cílem této funkce je, aby rodiče dětem poskytlí bezproblémové zařazení do společnosti. Dalším úkolem této funkce je, aby rodiče zvládli své děti připravit na vstup do praktického života.

Emocionální funkce. Velmi důležitá funkce. Rodina by měla umět vytvořit bezpečné a stabilní prostředí pro své děti. Emocionální funkce je významná především pro děti, ale i pro dospělé členy rodiny. Tato funkce by měla sloužit především k zvládnutí uspokojování citové potřeby všech členů rodiny. Emocionalita je součástí harmonického života rodiny a pocit životního naplnění. Má velký vliv na vývoj psychicky zdravého a pevného dítěte.

Funkce rodiny jsou na sobě závislé a navzájem se prolínají, doplňují a ovlivňují. V jednotlivých fázích lidského života jsou některé funkce, případně jen části, důležitější a vstupují do popředí. Pokud dobře fungují vztahy v rodině zásadně to ovlivňuje i plnění funkcí dané rodiny (Mühlpachr, 2008) (Vymětal, 2003).

1.4 Náhradní rodinná péče

Zatímco definic rodiny nalezneme všude hodně, s pojmem náhradní rodina se už setkáme méně. Většinou se setkáme s pojmy náhradní rodinná péče (NRP) či náhradní výchovná péče. Jak napovídají názvy v obou případech se jedná o péči dítě mimo svou vlastní rodinu.

Náhradní výchovná péče „je forma péče o děti, které nemohou být z nejrůznějších důvodů vychovávány ve vlastní rodině.” (Matějček, 1999, s. 31). Nejčastěji se jedná o péči ústavní. V mnoha případech dítě v ústavní péči zůstane až do své dospělosti (Matějček, 1999). Dítě je svěřeno do péče zařízení. Může se jednat o zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, děti s nařízenou ústavní výchovou nebo ochrannou výchovou, děti umístěné do zařízení rodiči, dále do dětských domovů pro děti do tří let, diagnostických center, dětských domovů či dětských domovů se školou, výchovné ústavy a také domovy pro osoby se zdravotním postižením. V zařízení se tedy můžeme setkat s dětmi, kteří mají nařízenou ústavní výchovu nebo byly soudem svěřeny do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Specifickou skupinou jsou děti, které byly do péče zařízení svěřeny rodiči případně odpovědnými osobami za výchovu dítěte (Bubleová, 2011).

V předchozím odstavci byl zmíněn pojem ústavní výchova. Jedná se o „*výchovné opatření, které soud nařídí, jestliže je výchova dítěte vážně ohrožena nebo vážně narušena a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě, nebo jestliže z jiných vážných důvodů nemohou rodiče výchovu dítěte zabezpečit.*” (Bubleová, 2011, s. 37). Ústavní výchova nastupuje jako druhá možnost po prověření, zda dítě nelze umístit do náhradní rodinné péče. NRP má přednost před ústavní výchovou.

Náhradní rodinná péče. Dnes již hodně zkracováno na NRP. Jedná se o formu „*péče o děti, kdy je dítě vychováváno “náhradními” rodiči v prostředí, které se nejvíce podobá životu*

v přirozené rodině.” (Matějček, 1999, s. 31). U nás je NRP zprostředkováno především adoptí a pěstounskou péčí. Svěření dítěte do náhradní rodinné péče je pouze po nařízení soudu, a to do péče konkrétní fyzické osoby (Bubleová, 2011).

Pod pojem náhradní rodinná péče spadají osvojení neboli adopce, pěstounství a poručnictví. Jedná se zpravidla o péči cizích lidí než vlastních rodičů. Avšak péče je vykonávána v rodinném prostředí nikoliv v ústavním zařízení. Rodinné prostředí je pro děti to nejdůležitější, co mohou v dětství dostat.

2 PĚSTOUNSKÁ PÉČE

Pěstounstvím se zabývá Občanský zákoník (Zákon č. 89/2012 Sb.) v § 958–970. Dalším dokumentem je Zákon o sociálně-právní ochraně dětí (Zákon č. 359/1999 Sb.) V tomto zákoně pěstounskou péčí najdeme v § 47a - § 47za.

„Nemůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, může soud svěřit dítě do osobní péče pěstounovi.“ (Zákon č. 89/2012 Sb., § 958).

Matějček (2002, s. 16) definuje pěstounskou péči jako *„státem garantovaná a kontrolovaná forma náhradní rodinné péče, která zajišťuje dostatečné hmotné zabezpečení dítěte i přiměřenou odměnu těm, kteří se ho ujali.“*

Do pěstounské péče jsou umísťovány děti, u kterých se předpokládá návrat do biologické rodiny. Jedná se o děti, o které se v krátké době jejich biologičtí rodiče nemohou starat. O pěstounství rozhoduje soud. Pěstounství je nadřazené ústavní výchově. Biologickým rodičům trvá vyživovací povinnost. O výši vyživovací povinnosti rozhoduje soud. Pěstouni musí dítěti zaručit řádnou výchovu, poskytnout bezpečné zázemí, a tak o dítě osobně pečovat. Pěstouni mají přiměřená práva a povinnosti. Nestávají se zákonným zástupcem dítěte, tudíž mohou dítě zastupovat pouze v běžných věcech. Pokud je potřeba vyřídit mimořádné záležitosti, požádá soud biologické rodiče o vyjádření souhlasu. Pěstoun má povinnost umožnit dítěti styk s vlastními rodiči. Jen ve výjimečné situaci může soud stanovit zákaz styku. Pěstounská péče zaniká plnoletostí dítěte (Zákon č. 89/2012).

Pěstounská péče je možné vhodné řešení pro děti, které nejsou právně volné. Což znamená, že biologičtí rodiče neudělili souhlas s osvojením dítěte. Dále je PP převážně pro děti s různými zdravotními nebo psychomotorickými obtížemi, děti jiného etnického původu, děti starší či sourozenecké skupiny (Matějček, 2002).

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí se v části páté věnuje pěstounské péči. Najdeme zde práva a povinnosti při výkonu pěstounské péče, náležitosti spojené s dohodou o výkonu PP. V souladu s výše uvedeným zákonem, v hlavě II., jsou podrobně rozebrány dávky pěstounské péče, jejich nárok na výplatu i zánik nároku na dávky PP a možnosti vyplácení dávek.

Dohodu o výkonu pěstounské péče uzavírá každý pěstoun. Mohou ji uzavřít s oddělením sociálně právní ochrany dítěte, obecním úřadem či krajským úřadem nebo s jinou pověřenou osobou, kterou může být nezisková organizace. *„Obecně lze říci, že účel dohody o výkonu*

pěstounské péče je vymezení rozsahu podpory rodinám a zvýšení kvality výkonu pěstounské péče s ambicí profesionalizace úrovně pěstounů a zlepšení péče o ohrožené děti.” (Pazlarová, 2016, s. 73). Veškeré náležitosti týkající se dohody o výkonu pěstounské péče najdeme v Zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí konkrétně v §47b. V následujícím paragrafu, tedy §47c, najdeme, po jakou dobu trvá dohoda o výkonu PP a také možnosti ukončení této dohody (Zákon č. 359/1999).

Pěstouni, kterým je svěřeno dítě do PP, mají nárok na finanční podporu od státu, jedná se o dávky pěstounské péče. Dávky pěstounské péče nalezneme v Zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí v §47e okruh dávek pěstounské péče. Dávky jsou určeny pro osobu pečující, osobu v evidenci a dále pro osoby, které o nezaopatřené dítě pečují (Zákon č. 359/1999). Krajské pobočky Úřadu práce ČR rozhodují o nároku na dávky pěstounské péče. Žádosti o dávky jsou k dispozici na pobočkách Úřadu práce ČR, ale také v elektronické podobě na stránkách MPSV (Pazlarová, 2016). Mezi dávky pěstounské péče řadíme příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměnu pěstouna, příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla a příspěvek při pěstounské péči (Úřad práce České republiky, 2021).

Existuje mnoho důvodů, proč dítě nemůže vyrůstat ve své biologické rodině a je zapotřebí mu zprostředkovat jinou péči. Obecně to lze rozdělit na dva základní důvody, pro které dochází k umístování dětí do NRP či ústavní péče. Těmito důvody jsou poruchy rodiny a porucha rodičovství (Sychrová, 2015).

Poruchy rodiny spočívají v nevyhovujícím či negativním fungování rodiny. Sobotková (2003) (in Sychrová, 2015) stanovila základní dimenze rodinného fungování. Rodinné fungování je založené především na vyjadřování pocitů v rodině, stanovení pravidel v rodině, vztahové blízkosti členů v rodině a přiměřené míře samostatnosti členů rodiny (Sychrová, 2015).

Mezi důvody, které spadají do poruchy rodičovství, lze zařadit, že se rodiče nechtějí, nemohou či neumí starat o své dítě.

Rodiče se o své děti starat nechtějí. Jedná se převážně o rodiny mladé, kde se ještě neprobudil rodičovský pud či již selhal. Zájem o dítě je hostilní a své dítě opouštějí hned po narození. Může se jednat i o poruchu osobnosti, kdy tyto okolnosti nedovolují se starat o dítě.

Rodiče se o své děti starat nemohou. Existuje překážka, která brání rodičům starat o své dítě. Překážka může být závažné onemocnění rodiče, invalidita, výkon trestu, ale můžeme sem

zahrnout i to, že dítě vyžaduje zvláštní zdravotní péči, která neumožňuje péči v domácím prostředí.

Rodiče se o své děti starat neumí. Rodiče si nejsou schopni vytvořit k dítěti citový vztah. Často dochází k zanedbávání dětí, týrání dětí a ohrožení vývoje dětí ze strany rodičů. Děti rodičů, kteří se nepostarají, jsou nejvíce ohroženy (Bubleová, 2011). Nejzávažnější je důvod, když se rodiče nechtějí o své dítě starat. Rodičům může taková situace vyhovovat a nemají potřebu ji měnit. V takových situacích není vhodné udržovat s rodiči vztah a čekat, jestli si to náhodou nerozmyslí. Pokud po delší dobu u rodičů nenastala žádná změna a rodiče stále nejeví o dítě zájem, poté by bylo nejlepším řešením hledat pro dítě stabilní náhradní rodinu (Sychrová, 2015).

Pěstounská péče na počátku 21. století je ovlivněna mnoha faktory. Mezi tyto faktory můžeme řadit – snižující se počet pěstounů a změny v jejich očekávaných rolích, rostoucí spoléhání na příbuzenskou pěstounskou péči. V odpovědnosti pěstounské péče a v poslední řadě v rozvoji a udržení kvalifikovaného odborného personálu, který se věnuje budoucím pěstounům. Mění se role pěstounů se rozumí, že dříve byli pěstouni považováni za dočasné pečovatele nebo chůvy dětí. V 80. letech se začalo pohlížet na pěstouny jinak. Začali být považováni za integrálnější součást plánování další péče o dítě (Barbell &Freundlich, 2001).

Pokud chceme, aby pěstounská péče co nejlépe odpovídala dětem a rodinám, měli bychom se řídit principy, které jsou pro kvalitní pěstounskou péči důležité. Mezi tyto principy lze zařadit zaměření na rodinu jako na celek a zaměření na individuální potřeby dítěte a rodiny. Pokud to situace dovolí, mělo by dítě zůstat v kontaktu s blízkými osobami (Barbell &Freundlich, 2001).

2.1 Typy pěstounské péče

V ČR existuje několik typů pěstounské péče. Pěstounská péče příbuzenská, klasická pěstounská péče (dlouhodobá pěstounská péče) a pěstounská péče na přechodnou dobu. Poslední dvě zmíněné podoby péče se řadí do zprostředkované péče, zatímco pěstounská péče příbuzenská je nezprostředkovaná péče. Zprostředkované péči se rozumí to, že si cizí lidé vezmou do péče cizí dítě. Naopak nezprostředkovanou péči zajišťují příbuzní a blízké osoby dítěte.

Klasická pěstounská péče. Vykonávají osoby, které jsou zařazeny do evidence žadatelů o zprostředkování náhradní rodinné péče. Osobně pečují o dítě, vychovávají ho a zastupují ho v běžných záležitostech (více v Kapitole 2).

Pěstounská péče na přechodnou dobu. PPPD je forma krátkodobé pěstounské péče. Pěstouni zajišťují péči o dítě nejdéle po dobu jednoho roku. Další informace o PPPD najdeme v Kapitole č. 3.

Pěstounská péče příbuzenská. Péči o dítě zajišťují prarodiče, tety a strýcové nebo zletilí sourozenci. Nejčastěji však o dítě pečují jeho prarodiče. Prarodiče jsou velice motivováni k řádné výchově jejich vnoučat. Riziko spočívá v nadměrné míře lásky a schovívavosti než v jejich nedostatku (Matějček, 1999). Příbuzenská pěstounská péče v minulých letech byla jedinou alternativou k umístění dětí do rodiny, jinak by děti byly umístěny do ústavní výchovy. I dnes má tato péče velké využití.

Příbuzenská pěstounská péče má přednost před zprostředkovanou formou péče. Soud má povinnost se v první řadě obrátit na příbuzné, zda nechtějí být pěstouny. U příbuzenské pěstounské péče se neprovádí zprostředkování pěstounské péče. Přímou v zákoně se píše, že „zprostředkování pěstounské péče se neprovádí, podala-li návrh na svěření dítěte do pěstounské péče fyzická osoba dítěti příbuzná nebo fyzická osoba blízká dítěti nebo jeho rodině“ (Zákon č 359/1999 Sb., §20 ods. 3, pís. b) Soud svěří dítě do péče příbuzných jen v případě, kdy je to v nejlepším zájmu dítěte. Příbuzní tedy nemají do značné míry povinnost účastnit se příprav před přijetím dítěte (Zákon č.359/1999 Sb.).

Tato forma péče nese s sebou výhody i rizika:

Z pohledu dítěte je výhodou to, že zná pečující osoby i prostředí. Pokud v širší rodině nejsou žádné přetrhané vztahy, tak má dítě i s osobou pečující navázaný již nějaký citový vztah. Dítě už zná rodinné tradice a rituály a není pro něho nic nové. Samozřejmě existuje i riziko, že styl výchovy a péče příbuzných je podobný stylu výchovy jeho biologických rodičů.

Z pohledu biologických rodičů je výhodou to, že dítě není umístěno do instituce nebo k cizím lidem. Pro mnoho rodičů je příbuzenská pěstounská péče přijatelnější než jiná forma PP. Dochází i k tomu, že vztahy s příbuznými a rodiči jsou napjaté a vznikají mezi nimi konflikty, a to ovlivňuje vzájemnou komunikaci a spolupráci.

Z pohledu pěstounů, tedy prarodičů či jiných blízkých osob, je výhoda této péče v tom, že mají o dítěti více informací a znají rodinou historii dítěte, osobní anamnézu či zdravotní rizika dítěte. Mají s dítětem již vytvořený a navázaný vztah. Riziko nastává v nastavování hranic pro rodiče. Rodiče mohou své dítě navštěvovat v neformálním kontaktu. U takového kontaktu může nastat nevhodné narušení života dítěte.

Když se v roli pěstouna ocitne prarodič, nese to s sebou nějaké nevýhody. Především velký věkový rozdíl. Se stoupajícím věkem prarodičům ubývají síly a objevují se zdravotní potíže, což má vliv na přijaté dítě. Někteří prarodiče zvládají zajistit pouze základní potřeby (např. stravu), ale již nezvládnou dostatečně podpořit vývoj dítěte (např. vzdělání, volný čas). Mohou se vyskytnout konflikty, které vznikají z generačních rozdílů. Je tedy na odbornících, aby posoudili, zda je příbuzenská pěstounská péče vhodná pro všechny aktéry.

(Pazlarová, 2016)

2.2 Osobnost pěstouna

Při výběru pěstounů je důležité se soustředit na tři základní skupiny, které jsou důležité pro kvalitní pěstounskou péči. Těmito skupinami jsou – předpoklad k rodičovství, rodičovské kompetence, sociální integrace, ale i fungování a osobnostní předpoklady.

Rodičovské kompetence. Důležité u pěstouna je, aby byl schopen navázat a udržet vztah s dítětem/děťmi, které budou přijímat do pěstounské péče. Důležitým prvkem se jeví i to, že by pěstouni měli být dobrým vzorem pro děti. Pěstoun musí dobře porozumět potřebám dítěte, aby byl schopen jeho potřeby uspokojit. Pěstoun by měl být schopen zajistit dítěti základní péči, bezpečí a jistotu. Rodičovské kompetence se nedají zjistit z psychologického posouzení, proto je důležité, aby byl pěstoun pozorován již při přípravě.

Sociální integrace a fungování lze vyvodit od minulých zkušeností. Pokud byly u pěstouna stabilní vzorce sociálního chování, lze tedy předpokládat, že tyto vzorce jsou zachované a budou předávány i přijatému dítěti.

Osobnostní předpoklady. Důležité je, aby pěstoun neměl projevy duševního onemocnění a byl tedy zdravotně způsobilý vykonávat PP (Pazlarová, 2016).

Pazlarová (2016) ve své knize shrnuje základní požadavky na osobnost pěstouna. Od pěstouna by se tedy mělo očekávat, že bude osobnostně zralý, stabilní a bude mít dostatek životních zkušeností. Také bude schopen upřednostnit potřeby přijatých dětí nad svými potřebami, vytvoří láskyplný, bezpečný a stabilní vztah.

2.3 Práva a povinnosti pěstounů

Každá osoba pečující a osoba v evidenci má podle Zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí práva a povinnosti při výkonu pěstounské péče. Přehled práv a povinností najdeme konkrétně v §47a výše zmíněného zákona.

Pěstoun má právo na zajištění trvalé nebo dočasné pomoci při zajištění osobní péče o svěřené dítě. Zejména se jedná o krátkodobou pomoc, kdy z vážných důvodů pěstoun nemůže pečovat o svěřené dítě. Může se jednat o pomoc dočasnou nebo trvalou. Důvodem, proč pěstoun nemůže pečovat o svěřené dítě, může být, že pěstounovi je uznána dočasná pracovní neschopnost, ošetřování osoby blízké, narození dítěte nebo při úmrtí osoby blízké. Poskytnutí pomoci je bezplatné. Dále má pěstoun či osoba v evidenci právo na poskytnutí pomoci o zajištění celodenní péče o svěřené dítě či děti. Jedná se právo na oddech. Tuto pomoc lze využít v rozsahu alespoň 14 kalendářních dnů v kalendářním roce. Jedinou podmínkou je, že dítě musí být starší dvou let. Cílem tohoto práva je odpočinek a relaxace osoby pečující. Osoba pečující a osoba v evidenci má právo na zprostředkování psychologické, terapeutické či jiné odborné pomoci. Minimální rozsah musí být alespoň jednou za 6 měsíců. Pomoc by měla být zaměřena na celou rodinu, a ne pouze na osobu pečující. Osoba pečující, které bylo svěřeno dítě do péče, se musí vypořádat s běžnými záležitostmi spojených s potřebami a výchovou dítěte, ale dále musí řešit i specifické problémy, které vyžaduje dítě svěřené do péče. Z tohoto důvodu má pěstoun a osoba v evidenci právo na zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě. Zákon stanoví rozsah 24 hodin v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích (Zákon č. 359/1999 Sb.).

2.4 Příprava na přijetí dítěte

Přípravu na přijetí dítěte organizuje krajský úřad. Jedná se o přípravu, kde se žadatelé připravují na přijetí dítěte do rodiny. Příprava by měla být zaměřena především na sebezpoznání zájemců, jejich rodinného systému a sociálních kontaktů. Dále na uspokojování citových, vývojových, sociálních a vzdělávacích potřeb dítěte. Má žadatele připravit na komunikaci s dítětem i na komunikaci s biologickou rodinou dítěte. Také by žadatele měla připravit na rozvoj schopností a zájmů dítěte. Celkový přehled, co by vše měla příprava obsahovat najdeme v §3 vyhlášky 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení Zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Další důležitý dokument, kde se píše o přípravě na přijetí dítěte do pěstounské rodiny je metodické doporučení MPSV č. 7/2009 k odbornému posuzování žadatelů o zprostředkování náhradní rodinné péče. V metodickém doporučení najdeme, co je hlavním cílem příprav, jaké jsou principy přípravy a také jednotlivé fáze přípravy. Žadatelé o NRP by díky přípravě měli být dopředu dostatečně vybaveni nezbytnými znalostmi a dovednostmi, které budou potřebovat při péči o přijaté dítě. Po přípravě by měli být schopni si utvořit představu co vše NRP obnáší. Touto metodikou by se měl řídit každý kraj, který realizuje přípravu pěstounů, osvojitelů a pěstounů na přechodnou dobu (Metodické doporučení MPSV č. 7/2009).

Příprava je realizována dvěma způsoby – individuální příprava a skupinová příprava. Individuální příprava se zaměřuje na oblast sebepoznání, motivace k přijetí dítěte, na rodinný systém. Zatímco skupinová příprava je zaměřená především na předávání si zkušeností s jinými pěstouny, dále na informace o NRP, o vývoji a potřebách dítěte, práv a povinností pěstounů i práva povinností rodičů dítěte (Macela, 2019).

Vávrová (2012) ve své metodice Přípravy pro budoucí náhradní rodiče uvádí vícestupňovou přípravu žadatelů. Vícestupňová příprava představuje schéma - I. Základní přípravný kurz, II. Nástavbový přípravný kurz a III. Formy dalšího vzdělávání přesahující rámec povinné přípravy.

Základní přípravný kurz je povinný pro všechny žadatele o NRP. Základního kurzu se může účastnit i širší rodina žadatelů. Cílem je předat ucelené informace o problematice NRP, zprostředkování skutečného pohledu na úplnou oblast NRP, seznámení s potřebami dětí umístěovaných do NRP, informovat o změnách, které mohou nastat po přijetí dítěte a získat informace o odborné pomoci.

Nástavbový přípravný kurz je určen pro žadatele o pěstounskou péči na přechodnou dobu. PPPD vyžaduje hlubší přípravu, hlavním důvodem je náročnost vykonávání této péče. Cílem je seznámit žadatele s rodinnou situací dítěte a seznámit je i s plány do budoucna. Důležitou součástí tohoto nástavbového kurzu je, aby byli žadatelé schopni připravit dítě na další změnu prostředí a sebe a svou rodinu na následující odloučení od dítěte.

Formy dalšího vzdělávání přesahující rámec povinné přípravy je dobrovolný pro žadatele. Probíhá buď současně s předchozími kurzy nebo až po dokončení předchozích kurzů. Žadatelům to přináší získávání nových informací o NRP, smysluplné využití času, kdy čekají na přijetí dítěte, možnost osvěžovat si informace, které již získali nebo získají nové informace (Vávrová, 2012).

Pokud žadatel úspěšně dokončí přípravu a odborné posouzení tak je na základě správního rozhodnutí zařazen do evidence osoby, které mohou vykonávat PPPD. Evidence obsahuje podrobné informace o žadateli. Krajský úřad si může kdykoliv zažádat o přezkoumání žadatelů a i o doplnění potřebných údajů. Výstupem přípravy je závěrečné vyhodnocení o žadateli / žadatelích (Macela, 2019).

2.5 Doprovázení pěstounských rodin.

Pěstouni mají nárok na odbornou pomoc ve formě služeb. Tento nárok byl zaveden s novelou Zákona o sociálně-právní ochraně dětí v roce 2013. Forma a obsah podpory se odvíjí od povinností pěstounů. Doprovázející organizace má především podpůrnou funkci. Doprovázení je realizováno na základě dohody o výkonu pěstounské péče a provádí se bezplatně. Pro zvládnutí každodenní pěstounské péče je zásadní, aby pěstouni měli k dispozici kvalitní pomoc a podporu. Jedná se o dlouhodobý proces, kdy dochází k pravidelnému kontaktu mezi pracovníkem doprovázející organizace a pěstounskou rodinou. Doprovázení je chápáno jako podpora náhradní rodiny, nikoliv jako kontrola a dozor. Pracovník doprovázející organizace by si u rodiny měl získat důvěru a respekt a být „přítelem“ rodiny. Měl by jim napomáhat v jejich každodenních starostech. Každá pěstounská rodina by měla mít v rámci doprovázející organizace svého klíčového pracovníka, se kterým je v pravidelném kontaktu a může se na něj kdykoliv obrátit (Pazlarová, 2016).

Doprovázení se skládá z několika částí. Mezi tyto části řadíme: podpora pěstounů, podpora dítěte a podpora rodiny jako celku.

Podpora pěstounů spočívá v pravidelném setkávání klíčového pracovníka s pěstouny. Setkávají se buď v domácnosti pěstounů či na jiných místech. Setkávání by mělo probíhat alespoň 1x za 2 měsíce. Pokud v rodině nastane jakákoliv změna (přijetí dalšího dítěte, problémy s dětmi) může se frekvence návštěv zvýšit. Frekvence návštěv se odvíjí od potřeb pěstounů.

Podpora dítěte, zde je klíčové, aby pracovník navázal s dítětem bezpečný vztah. Klíčový pracovník se především zaměřuje na potřeby dítěte, na jeho přání, na jeho spokojenost, pracuje s ním na rozhodování záležitostí o jeho osobě. Podporu mohou využít všechny děti v rodině (vlastní i přijaté).

Podpora rodiny jako celku. Zaměřuje se na širší rodinu i na nejbližší sociální okolí. Široká rodina bývá pro pěstounské rodiny zdrojem podpory a dodává rodině pocit sounáležitosti a společné rozhodování týkající se celku rodiny (Pazlarová, 2016).

3 PĚSTOUNSKÁ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU

Roku 2006 proběhla novela Zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Do zákona byla zavedena nová forma pěstounské péče, a to pěstounská péče na přechodnou dobu (PPPD). Jedná se o péči, „*kdy biologičtí rodiče dítěte nejsou dočasně, po určitou dobu schopni vykonávat své rodičovské povinnosti a o dítě soustavně a kvalitně pečovat, nebo když se pro dítě teprve zajišťuje dlouhodobější řešení ve formě klasické pěstounské péče či osvojení.*“ (Gabriel, 2008, s. 54). Tato forma péče vznikla jako alternativa k umístování dětí do ústavu. PPPD dává dětem, které se ocitly mimo biologickou rodinu, možnost vyhnout se ústavní péči (Bubleová, 2018).

„Pěstounská péče na přechodnou dobu byla zamýšlena hlavně k umístění těch nejmladších dětí, aby nemusely po narození zůstat v kojeneckých ústavech.“ (Smolíková, 2014, s. 61). Zákonodárce předpokládal úplné zrušení kojeneckých ústavů, ale tato skutečnost se nenaplnila. Domnívalo se, že se podaří evidovat vhodný počet pěstounů, kteří pokryjí poptávku, ale bohužel ani toto se nenaplnilo (Smolíková, 2014).

Pěstounská péče na přechodnou dobu byla do zákona zavedena roku 2006, ale až v roce 2013 došlo k rozvoji této formy péče. Hlavní překážkou pro rozvoj této péče bylo finanční ohodnocení pěstounů. Pěstouni, kteří pečovali o dítě, pobírali odměnu pěstouna, zatímco pěstouni, kteří nepečovali o dítě nepobírali nic a byli odkázáni na jinou výdělečnou činnost. Od pěstounů se, ale vyžadovala jejich nepřetržitá připravenost na převzetí dítěte do péče. Mállokterý pěstoun dokázal přistoupit na takové podmínky, které vyžadovala pěstounská péče na přechodnou dobu. Právě v roce 2013 došlo k odstranění zmíněné překážky, tudíž mají péči finančně hrazenou. Dále se zavedl systém na podporu náhradní rodinné péče (Macela, 2019).

Pěstounská péče na přechodnou dobu je jednou z forem náhradní rodinné péče. Jedná se o krátkodobou péči o dítě. Dítě je umístováno do této formy péče pouze na dobu nezbytně nutnou. Předpokládá se, že se dítě, v co nejkratší době vrátí zpět do své rodiny, případně dojde k přechodu do dlouhodobé náhradní péče. Děti u pěstounů budou jen dočasně, maximálně však jeden rok (Pazlarová, 2016). Jen ve výjimečných případech lze tuto dobu prodloužit. Jedním případem je, že rodina již pečuje o jedno dítě a v průběhu výkonu péče byl do rodiny svěřen sourozenec dítěte. Doba se tedy počítá od svěření sourozence do péče. Tato podmínka je uvedena přímo v právní úpravě. Další případ prodloužení vyplývá přímo z praxe. Jedná se o situaci, kdy po dobu jednoho roku se nepodaří najít uspokojivé řešení pro dítě (Macela, 2019).

„Svěření dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu může nařídit soud předběžným opatřením na návrh orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Bylo-li dítě svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu, je soud povinen nejméně jednou za tři měsíce přezkoumat, zda důvody, pro které bylo dítě svěřeno do pěstounské péče, stále trvají.“ (Bubleová, 2018, s. 10). K přezkoumání mu slouží zprávy, které si vyžaduje od příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí (Bubleová, 2018).

Existují tři důvody, kdy je tato forma péče využívána. Prvním případem je, že **rodiče nechtějí** převzít dítě do péče, zpravidla se jedná o novorozence. Jedná se o období, než je rodiči udělen souhlas o osvojení dítěte, nebo v situaci, kdy se rodiče o dítě nezajímají a na základě toho soud rozhodne o zbavení rodičovské odpovědnosti a dítě se stává právně volné a lze ho osvojit.

Dalším případem je situace, kdy **rodiče nemohou** převzít novorozence do své péče z důvodu zdravotního, psychického nebo sociálního stavu. Jedná se zejména o matky závislé na návykových látkách, matky, které trpí zhoršeným psychickým stavem způsobeným porodem anebo též o matky, které nemají příznivé bytové podmínky, kde by byly schopny pečovat o své dítě, např. matky bez domova. Předchozí dva důvody se týkaly novorozenců, zatímco poslední důvod umístění dětí do PPPD se týká starších dětí.

Důvodem je, že **rodiče nemohou z vážného důvodu** krátkodobě pečovat o své dítě, ale předpokládá se, že se jejich situace v určitém časovém úseku vyřeší a dítě se bude moci vrátit do své rodiny. Nejčastěji se jedná o rodiče-samoživitele, kdy z důvodu hospitalizace nebo výkonu trestu odnětí svobody nemohou pečovat o své dítě (Pazlarová, 2016).

Lze rozeznávat několik druhů PPPD. **Raná pěstounská péče.** Jedná se o „*nejrozvinutější, nejsnadnější a zároveň i nejpřístupnější pro život dítěte*“ (Nožířová, 2012, s. 19). Tento druh ctí právo každého dítěte narodit se do rodiny a vyrůst v ní. Dítě v rodině pobývá nezbytně nutnou dobu, cca 2 měsíce, někdy i déle. V tomto čase se řeší právní formalities zprostředkování osvojení.

Jako další typ PPPD je **akutní pěstounská péče na přechodnou dobu.** Tato péče je využívána u dětí, které se aktuálně (náhle) ocitly bez péče rodičů. U tohoto typu lze předběžně vytušit dobu, po kterou bude dítě potřebovat PPPD. Akutní PPPD je využívána především u samoživitelů. Může se jednat o situaci, kdy osoba pečující musí nastoupit do výkonu trestu či má naplánovanou hospitalizaci ve zdravotnickém zařízení (Nožířová, 2012).

3.1 Pěstoun na přechodnou dobu

Mělo by se jednat o vyzrálou osobnost, která by měla být schopná dítěti poskytnout stabilní a láskyplné prostředí pro jeho zdravý vývoj. Důležitým úkolem pěstounů je spolupráce s odborníky, ale také spolupráce s rodinou dítěte. Pěstouni na přechodnou dobu jsou povinni podstoupit kvalitní přípravu na přijetí dítěte do rodiny. Žadatel o PPPD musí být svéprávný, bezúhonný. V jeho životní minulosti se nesmí objevit problémy se závislostmi (drogy, alkohol) nebo rizikový způsob života (prostituce, členství v určité sektě). Musí splňovat podmínku bydliště na území České republiky, ale pěstounem se může stát i cizí státní příslušník. Než je osoba zařazena do evidence o pěstounství na přechodnou dobu musí projít tzv. odborným posouzením. Toto posouzení provádí krajský úřad. Na pěstouny na přechodnou dobu jsou kladeny mnohem větší požadavky než na osvojitele, či pěstouny, kteří žádají o „klasickou“ pěstounskou péči. Důležitý je i psychický a zdravotní stav žadatele. Podstatnou roli k výkonu PPPD je i motivace pěstounů k přijetí dítěte do náhradní rodinné péče (Macela, 2019).

Doba od podání žádosti o PPPD až po zařazení do evidence žadatelů činí jeden rok. Tato dlouhá doba spočívá zejména v hlubším posuzování žadatelů o PPPD. Samozřejmě se tato doba může lišit v závislosti na krajích. Novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí, která proběhla v roce 2013, vymezila dobu přípravy pěstounů. Je samozřejmé, že doba přípravy pěstounů na přechodnou dobu činí delší čas než příprava u „klasické“ pěstounské péče. Pěstouni na přechodnou dobu mají zákonem stanovenou dobu přípravy, která činí 72 hodin. Zmíněné přípravy se účastní jak žadatelé, tak i děti, kteří žijí již v rodině. Tyto děti se mohou účastnit pouze určitého rozsahu. Přípravy se mohou účastnit i další blízké osoby žadatelů (Macela, 2019).

Na pěstouna na přechodnou dobu lze pohlížet jako na „*profesionála vykonávající specifickou činnost v oblasti výchovy a péče o ohrožené dítě.*“ (MPSV, 2013, s. 2). Proto jsou na žadatele kladeny vysoké nároky v rovinách životního zabezpečení a bydlení, osobnostních charakteristik, výchovně zdravotních kompetencí a odborných znalostí. Životním zabezpečením a bydlením rozumíme, že žadatel musí být schopen zajistit novorozenci bezpečný a kvalitní život. Dále musí zajistit kvalitní a bezpečné bydlení. Pěstouni na přechodnou dobu musí velmi dobře komunikovat, protože tato schopnost je právě důležitá z důvodu komunikace s biologickými rodiči či s budoucími rodiči, ale i s odborníky. Pěstouni by měli být schopni navázat a udržet stabilní vztah a tím i rodinné prostředí. Uvádí se, že by pěstoun měl mít zpravidla minimálně 5 let společného soužití bez vážných a aktuálních konfliktů (MPSV, 2013).

Důležitým hlediskem pro vykonávání PPPD je i věk žadatelů. Zpravidla by věk pěstounů měl být mezi 28-65 roky. (Pazlarová, 2016, s. 158). Nadace Sirius a Asociace Dítě a Rodina realizovaly analýzu pěstounské rodiny v České republice. Jedním ze sledovaných charakteristik byl i věk pěstounů. Z výsledků analýzy vyplývá, že věk pěstounů na přechodnou dobu se pohybuje mezi 30 a 60 lety. (Asociace Dítě a Rodina, z.s., 2019)

Pěstoun k žádosti dokládá i lékařskou zprávu, která shrnuje celkový zdravotní stav žadatele. Dalším hlediskem, které se zkoumá, je i partnerská situace žadatelů. Pěstouni by měli mít stabilní partnerský vztah bez vážných konfliktů. Minimální počet roků v partnerském vztahu se uvádí 5 let vztahu. O pěstounskou péči na přechodnou dobu může žádat i osoba, která není v partnerském vztahu. Taková osoba by měly být srovnána s tímto stavem a neměla by aktuálně hledat žádného nového partnera. Mezi žadateli mohou být i dříve rozvedení žadatelé, maximálně 1x, u těchto žadatelů je třeba individuálně posoudit jejich situaci i stabilitu současného partnerského života. Partnerský vztah je odrazem schopnosti poskytnout stabilní zázemí přijatému dítěti (Pazlarová, 2016).

Rozhodnutí stát se pěstounem na přechodnou dobu se týká i dětí, kteří již žijí v rodině a mělo by se pohlížet i na jejich názor, co si o tom myslí. Nesmí být ohroženy potřeby dětí, které již vyrůstají v rodině. Děti, které v rodině už vyrůstají, by neměly mít vážné výchovné problémy, chronické zdravotní potíže nebo traumata. Měly by být informovány o tom, co je principem pěstounské péče na přechodnou dobu, a měly by tomu porozumět. Uvádí se, že děti okolo 8 – 10 lety věku, jsou schopny porozumět situaci týkající se PPPD. Pokud jsou v rodině děti vlastní, i které do rodiny byly přijaty do dlouhodobé pěstounské péče, měly by mít v rodině již vytvořený pevný a bezpečný vztah k pěstounům. Pokud tento vztah není bezpečný a pevný, mohlo by dojít k tomu, že by se mohlo dítě v rodině cítit ohrožené (Pazlarová, 2016).

Pěstouni by měli být pravidelně supervidováni a pravidelně se účastnit odborného školení. Na pěstouny je kladen důraz, aby udržovali kontakt s biologickou rodinou a podporovali pozitivní vztah mezi dítětem a biologickou rodinou. Samozřejmě tento přístup nejde využívat, pokud biologická rodina měla negativní vliv na dítě. Pěstounům napomáhají doprovázející organizace, kde mají k dispozici obdobné pracovníky, kteří jim pomáhají zvládnout složité situace. Mohou se obrátit i na OSPOD, kde jim také pracovníci pomohou zvládnout obtížné situace. Důležitou roli hrají i přátelé a příbuzní rodiny, kteří tvoří pro rodinu podpůrnou síť (MPSV, 2013).

Role pěstouna na přechodnou dobu se také odvíjí od toho, jaké dítě přijímá do péče. Zda se jedná o dítě kojeneckého věku, dítě předškolního věku či školního věku nebo i dospívajícího.

Pokud se jedná o **dítě kojeneckého věku**, je hlavním úkolem pěstouna zajistit kvalitní základní péči, podporovat schopnost dítěte navázat citovou vazbu na osobu pečující. Citové vazby se tvoří v průběhu prvních měsíců dítěte, a proto je důležité, aby o dítě pečovala jedna stálá osoba. V ústavních zařízeních to není možné, a proto mívají děti později problémy s navázáním citových vazeb. Pro podporu citové vazby je důležitý častý fyzický kontakt (hlazení, chování atd.), oční kontakt a vše by mělo být doprovázeno komunikací. Pěstouni vypracovávají svěřenému dítěti dokumentaci jeho života, která mu zůstane po opuštění pěstounské rodiny. Jedná se např. o *“knihu života”*. V této knize jsou písemnou či vizuální formou zachyceny důležité momenty života dítěte, např. pokroky v motorice, komunikaci i momenty z každodenního života (jídlo, spánek, oblíbené hračky). Součástí knihy jsou i fotografie, jak samotného dítěte, tak i s pěstouny (Pazlarová, 2016).

Děti předškolního věku. Tyto děti často trpí traumatem, který si přináší z minulosti. Může se jednat o trauma spojené se ztrátou rodičů, ale také ztrátou kontaktu se sourozenci nebo nevyhovující předešlou výchovou. Je důležité, aby pěstouni měli veškeré informace o historii života dítěte. Jedině pak zvládnou adekvátně reagovat na projevy dítěte. Pěstoun zastupuje roli pečovatele, ale i vychovatele, musí dítěti nastavit hranice a zároveň dávat dítěti pocit přijetí. U mladších předškolních dětí (3-5 let) je na individuálním zvážení, zda dítě dávat do předškolního zařízení. Stejně je to i u starších předškolních dětí (6-7 let). Vždy záleží na individualitě dítěte (Pazlarová, 2016).

Děti školního věku. Pro tyto děti je důležitá komunikace. Komunikovat s nimi otevřeně o aktuální situaci a průběžně je informovat, jak to bude probíhat do budoucna. Dítě by mělo cítit z dospělého, že je důvěryhodný. Pěstoun by měl zvládat komunikovat se školou a pomoci dítěti s jeho školními povinnostmi (Pazlarová, 2016).

Do pěstounské péče na přechodnou dobu může být umístěno i **dospívající dítě**. Často se neděje, že by do této formy péče byly umísťovány dospívající děti. Mnoho pěstounů chce spíše malé děti než dospívající. U dospívajících dětí se obávají výchovných problémů, negativního vlivu na děti, které jsou již v rodině anebo, že jsou hůře zvladatelné. Existuje i málo pěstounů v evidenci, kteří by tuto cílovou skupinu zvládli, proto je na odbornících správně vytipovat vhodné kandidáty (Pazlarová, 2016).

Pokud se člověk rozhodne stát pěstounem na přechodnou dobu, musí podat žádost o zařazení do evidence pěstounů na přechodnou dobu. Žádost žadatelé podávají na obecní úřad s rozšířenou působností. Veškeré náležitosti spojené s žádostí jsou vymezeny v §27a Zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Žádost musí obsahovat osobní údaje (jméno, příjmení, datum narození a místo trvalého pobytu). Dále k žádosti musí být doložena zpráva o zdravotním stavu žadatelů a opis z rejstříku trestů. Příslušný pracovník sesbírá veškeré potřebné podklady k dokumentaci. Kompletní dokumentaci poté předloží krajskému úřadu. Poté začíná proces posuzování žadatele. Součástí procesu je i příprava na přijetí dítěte do rodiny. V procesu o posuzování žadatele se posuzuje mnoho hledisek. Mezi tyto hlediska řadíme: bezúhonnost, charakteristiku osobnosti, zdravotní a psychický stav, předpoklady pro výchovu dítěte, motivace k PPPD, stabilita partnerského vztahu a rodinné prostředí. Navíc se u PPPD posuzuje schopnost pečovat o dítě vyžadující speciální péči. Jestliže žadatel splní všechna požadovaná kritéria, je zařazen do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu. Tento seznam je evidován na krajském úřadě, který kopii seznamu poskytuje obecním úřadům obcím s rozšířenou působností ve svém správním obvodu. Krajský úřad je povinen tento seznam pravidelně aktualizovat (MPSV, 2011).

Co se tedy očekává od pěstouna na přechodnou dobu? Od pěstouna se očekává, že bude absolvovat přípravu (znalost v projevu attachmentu, znalost vazby pro dítě), pochopí důvody a smysl PPPD. Bude dostatečně připravený předat dítě dál, bude spolupracovat s biologickou či náhradní rodinou a komunikovat s odborníky (sociální pracovník, psycholog, speciální pedagog, učitel atd...), mít schopnost vést dítěti knihu života, kde zaznamenává veškeré pokroky, potřeby, problémy a přání, které dítě dosáhlo a také informovat odborníky, co vše dítě zvládá. A jako poslední se od pěstouna očekává, že se bude dál vzdělávat a účastnit se supervizi (MPSV, 2013).

3.2 Ukončení pěstounské péče na přechodnou dobu

Pěstounská péče na přechodnou dobu může pro dítě skončit dvěma způsoby. Jedním z nich je, že se dítě navrátí do své biologické rodiny. Důležité je návrat důkladně naplánovat a dítě s tím seznamovat co se bude dít. Musíme dítě důkladně připravit na odchod zpět do své rodiny. Zapotřebí je plánovat i jaká bude podpora rodiny, kam se dítě vrací. Pro vysvětlení veškerých důležitých informací je před předáním dobré svolat případovou konferenci, kde se veškeré záležitosti týkající se přechodu dítěte proberou (MPSV, 2013).

Druhým způsobem je, že dítě přechází do dlouhodobé náhradní rodinné péče. Tedy do dlouhodobé pěstounské péče či do adopce. Rodina, která bude dítě přebírat, by měla být informována o smyslu PPPD a porozumět mu. Přechod je důležité nakrokovat, ujasnit si dobu jeho průběhu a formu průběhu předávání. Přechod by neměl být ze dne na den. Mělo by se postupovat po krocích. Samozřejmě, že období přechodu závisí i na věku dítěte, jak je schopno přechod zvládnout (MPSV, 2013).

Když dítě odejde z pěstounské péče na přechodnou dobu, je to těžké i pro pěstouny. Proto je důležité myslet i na ně a zaměřit se na jejich potřeby. Dát jim možnost zpracovat jejich ztrátu, mohou jim doporučit i terapie či nabídnout možnosti využití supervize. Tohle je důležité především u pěstounů, kteří s pěstounstvím teprve začínají, a ještě nemají dostatek zkušeností. Provádí se podrobné vyhodnocení průběhu výkonu PPPD. Podílí se na tom pěstouni, doprovázející organizace, současní pečovatelé o dítě, i pokud to věk dítěte dovolí, tak i samotné dítě. Podrobné vyhodnocení průběhu PPPD by mělo obsahovat, co bylo přínosem, co se povedlo nebo naopak nepovedlo a bylo to těžké na zvládnutí, i ponaučení pro příště, co by šlo dělat lépe. Dále shrnout, co dítě nejvíce potřebovalo, a co potřebují pěstouni, co jim scházelo. Jako poslední by mělo být vyhodnocení, zda je rodina schopná do budoucna přijmout další dítě do této péče (MPSV, 2013).

3.3 Pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu

Jako poslední podkapitolu kapitoly Pěstounství na přechodnou dobu jsem vybrala podkapitolu Pozitiva PPPD. Prvním pozitivem na tomto typu péče je, že dítě si naváže vztah k pečující osobě. Pro dítě je důležité, aby vyrůstalo v rodině. Rodina je důležitá, aby si dítě vybuodovalo pevnou vazbu. Jakmile si dítě v raném věku uvědomí, že se mu vytváření pevné vazby nevyplatí, má to na něho vliv do budoucna. Bude si vytvářet tzv. pseudo-vazby, které jsou velmi rizikovým faktorem. Jestliže si dítě vytvoří pevnou vazbu k pečující osobě, je posléze schopno se adaptovat a vytvořit vazbu v nové rodině, kam bylo předáno po přechodu z PPPD. Pokud dítě vyrůstá mimo rodinu, může se u něho projevit deprivanční projevy. S tím souvisí druhé pozitivum PPPD, a to zdravý psychomotorický rozvoj dítěte. Pro dítě je důležité vyrůstat v rodině, která mu umožňuje zdravý psychomotorický vývoj. Má možnost rozvíjet svou sebedůvěru, své schopnosti a dovednosti. Dalším pozitivem, kterou pěstounská péče na přechodnou dobu je, že umožňuje lepší přechod dítěte do další rodiny. Pěstouni nové rodině mohou předat informace o tom, jak se dítě chová v určitých situacích, co má rádo, co rádo dělá a podobné věci. Pokud dítě přijímáme z ústavní péče, vychovatelé s dítětem netráví tolik času a nemohou znát všechny projevy dítěte (MPSV, 2011).

V předchozím odstavci byly zmiňovány pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu. Můžeme setkat i s negativní stránkou této péče. Mezi nejvíce publikované negativum se řadí citová vazba mezi dítětem a náhradním rodičem. Systém pěstounské péče na přechodnou dobu je nastaven tak, že pěstouni mohou o dítě pečovat nejdéle rok, pak dítě předávají zpět do biologické rodiny či je osvojeno nebo jde do dlouhodobé pěstounské péče. Dítě se nachází v těžké životní situaci, opouští svou biologickou rodinu a navazuje vztah s novou rodinou. Navázání vztahu může trvat různě dlouho. Následně se může stát, že se dítě k náhradním rodičům velmi silně citově připoutá. Pěstoun musí projevit citovou náklonnost, zároveň ji musí poskytnout s odstupem, aby se vazba neprohlubovala. Odchod dítěte z pěstounské rodiny může být traumatem pro dítě, ale i pro pěstouny (Vagnerová, 2011).

4 MOTIVACE

Poslední kapitola mé práce se věnuje Motivaci. Motivace je důležitým hlediskem k tomu, aby se člověk stal dobrým a kvalitním náhradním rodičem. Nemělo by se jednat pouze jen o krátkodobý pocit potřeby někoho zachránit. Mělo by se jednat o dlouhodobý a dobře promyšlený úsudek.

Hartl a Hartlová (2010, s. 320) definují motivaci jako „*vnitřní řídicí síla odpovědná za zahájení, usměrňování, udržování a energetizaci zacíleného chování; motivační síla vzniká působením vnější a vnitřní stimulace a její kognitivní interpretace.*“ Dále zde vysvětlují, co mohou být stimuly. Rozlišují dva stimuly, fyziologický a psychologický. K motivaci stát se pěstounem spíše připadají psychologické stimuly, jako např. touha uspět, potřeba někam patřit apod (Hartl & Hartlová, 2010).

Plháková (2004, s. 319) definuje motivaci „*souhrn všech intrapsychických dynamických sil neboli motivů, které zpravidla aktivizují a organizují chování i prožívání s cílem změnit existující neuspokojivou situaci nebo dosáhnout něčeho pozitivního.*“ Pokud jedinec směřuje k určitému objektu či mentálnímu stavu vede to k tomu, že něco chce získat. Jestliže se bude jedinec vzdalovat, povede to k tomu, že se chce něčemu vyhnout. Motivy mohou být nevědomé, ale i částečně vědomé. Záleží na každém jedinci, zda si připouští motivy nebo ne (Plháková, 2004).

Nakonečný (2014) definuje motivaci následovně „*interpsychicky probíhající proces, vycházející z nějaké potřeby a vyústující ve výsledný žádoucí vnitřní stav, proces, který je iniciován endogenně nebo exogenně.*“ S termínem motivace je spojen i termín potřeba. Potřeba je „*stav nějakého nedostatku, který by měl být odstraněn.*“ Nedostatek v biologickém a sociálním bytí jedince. Uspokojení je vnitřní stav, který jedinec pocítuje po úspěšném naplnění určité potřeby (Nakonečný, 2014).

S motivací úzce souvisí motivy. Motiv je definován jako „*vědomá či nevědomá pohnutka, příčina činnosti zaměřené na určitý cíl*“ (Hartl & Hartlová, 2010, s. 319). Jedná se o konkrétní podmínky a aspekty, které zapříčiňují naše chování a jednání.

Jedna z nejvýznamnějších rolí dospělého věku je být rodičem. Taková role přináší mnohdy hodně nových zkušeností a poznatků. Rodičovská role je vysoce společensky ceněná, zvyšuje prestiž jejího nositele a stává se součástí jeho identity (Vágnerová, 2012).

Motivaci k rodičovství mohou ovlivnit různé faktory. Každý člověk má pudovou potřebu mít potomstvo a s tím spojenou i potřebu pečovat o ně. Ale u každého jedince je taková potřeba jinak intenzivní. Někteří jedinci mají malou potřebu mít děti, zatímco jiní prahnou mít hodně potomstva. Samozřejmě je tato potřeba ovlivněna i dalšími potřebami, např. potřeba osobního rozvoje a úspěšnosti. Děti jsou přínosem nových podnětů, přinášejí rodičům nové zážitky a zkušenosti. Takové zážitky a zkušenosti rodiče mohou obohacovat, ale i omezovat a zatěžovat. Děti jsou zdrojem citové odezvy, přijímají a oplácejí lásku. Jistě se můžeme setkat i s jedinci, kteří dítě chápou jako překážku v naplnění jiných vztahů, především partnerských, ale i přátelských. Dítě u svých rodičů uspokojuje potřebu seberealizace. Pokud se jedinec rozhodne pro náhradní rodičovství, může to být projev seberealizace a naplnění určité představy. Dítě svým rodičům přispívá k pocitu naplnění jejich života a potvrzení vlastní hodnoty. Dítě je pokračováním života svých rodičů. Přestože náhradní rodiče dětem nepředají svou genetickou informaci, předají jim své názory, hodnoty a postoje, které si děti ponesou dále v životě (Vágnerová, 2012).

4.1 Motivace k pěstounství

Během života si člověk vytváří žebříček hodnot. V žebříčku hodnot se většinou objevuje i rozhodování o tom, zda mít či nemít dítě a záleží na každém, jak vysokou hodnotu tomu stanoví. Ve většině případů převažuje kladné rozhodnutí. Následně záleží na dalších aspektech, jak mít dítě (Sychrová, 2015).

Motivy, které jsou nejčastěji uváděny v literatuře: „*citová potřeba mít dítě, žít dál ve svých dětech, touha po společenské interakci, návrat do dětských let, smysl života – odčinění křivdy, spasitelství, realizace ženskosti*“ (Sobotková, 2003, s 51). Méně častými motivy mohou být, že pěstouni chtějí mít někoho na stáří, pro dědictví, mít někoho, kdo bude vděčný nebo i snaha vyrovnat se jiným rodinám (Sobotková, 2003).

Motivace je velmi důležitá k úspěšnému vykonávání náhradního rodičovství. K rozhodnutí osob stát se náhradním rodičem vede dlouhá cesta, která sebou nese plno motivů k tomu stát se náhradním rodičem. „*Jde o širokou škálu různorodých motivací – od těch které jsou „oficiální“ a veřejné, přes skryté důvody až po motivy, které pocházejí z nevědomí nebo je žadatelé vědomě utajují.*“ (Škoviera, 2007, s. 53).

Prvními motivy jsou **motivы zveřejněné**. Níže zmíněné motivy lze považovat za motivaci, která vyplývá z nenaplnění smyslu rodiny. Jak je z názvu patrné jedná se o motivy, které jsou veřejně známé. Mezi tyto motivy řadíme:

Altruistický – spočívá ve snaze a ochotě pomoci dětem, které pomoc potřebují.

Profesionální – zájemci o náhradní rodičovství rozumí dětem a umí s nimi zacházet.

Emocionální motiv – láska a pozitivní vztah k dětem.

Nenaplněné rodičovství – žadatelé nemohou mít své vlastní dítě, a tak touží prožít rodičovství alespoň psychologicky.

Rodinný motiv – v rodině je již jedno dítě a touží po sourozenci.

Smysl života, životní náplň – vlastní děti již dospěly a osamostatnily se, a tak rodiče pociťují prázdné místo.

Ekonomické zabezpečení – přebytek materiálního zabezpečení, mít dědice.

Záchranář - „*Spasitelský komplex. Když nemůže spasit svět, tak aspoň jedno dítě.*” (Škoviera, 2007, s. 54).

Jako druhé jsou **motivy neveřejné**. Jedná se o neveřejně známé motivy žadatelů. Žadatel je může sdělovat jen svému blízkému okolí. Do této kategorie se řadí motivy:

Pragmatismu – starání o dítě bere jako smysluplně strávený svůj čas.

Ekonomické přilepšení – díky dávkovému systému pro náhradní rodičovství se může jednat o stabilní příjem.

Rodinná povinnost – rodinná sounáležitost.

Společenský status – morální hodnota.

Publicita – motiv zviditelnit se, převážně u známých osobností.

Poslední skupinou motivace pro náhradní rodičovství jsou **motivy skryté**. Lze říci, že skryté motivy jsou motivy egoistické. Motivы skryté žadatelé většinou skrývají před svým okolím a nedávají je znát. Žadatel je může i vědomě skrývat. Mezi skryté motivy patří například:

Motiv něco si dokázat – neúspěšné rodičovství se přesune na přijaté dítě.

Řešení partnerské krize – přijetí dítěte má zlepšit krizi v rodině.

Vykoupení viny – rodiče selhali s výchovou svých vlastních dětí.

Vděčnost a ocenění dítěte – rodič čeká od dítěte vděk a ocenění. Může se jednat o rodiče, kterému tato vděčnost chyběla v jeho dětství.

Mocenské ambice

Psychopatologické motivy – pedofilní zaměření.

(Škoviera, 2007) (Sychrová, 2015)

Žadatelé, kteří žádají o pěstounství, či o adopci, mají v sobě určitou motivaci, co je vede k tomu, aby takový krok udělali. Na rozdíl od příbuzných, kteří se do takové situace, kdy se mají postarat o svého příbuzného, dostanou náhodně. Jedná se většinou o situace, kdy dítě přišlo z důvodu úmrtí o své biologické rodiče, ale i v případě, kdy se rodiče nacházejí ve výkonu trestu nebo v situaci, že se o dítě nechtějí či nemohou postarat. V takových situacích se dává přednost příbuzným před náhradní ústavní výchovou. Rozdíl v motivaci je tedy takový, že oni se nerozhodují dobrovolně a na podkladě svých potřeb. Často nemají na vybranou a dítě přijmou do své péče (Škoviera, 2007).

Většina žadatelů o pěstounství už má své vlastní děti a lze je tedy považovat za zkušenější rodiče. U takových rodičů se vyskytuje touha mít více dětí a starat se o ně nebo touží pouze o tom pomoci opuštěnému dítěti (Sychrová, 2015).

Zezulová (2012, s. 19) ve své publikaci uvádí, „...že s pěstounstvím ve svém nitru se člověk vlastně už narodí, a záleží potom na dalších okolnostech života, jestli se uplatní v praxi, či nikoliv.“ Dále uvádí, že „motivací k pěstounské péči je mnohem více než jen touha mít dítě, ačkoliv tato by měla být i u žadatelů o pěstounskou péči rozhodující“. Pro pěstounství se rozhodují lidé, kteří chtějí ve svém životě dělat něco smysluplného. Většinou se nejedná pouze o motivaci po touze mít dítě, ale je mnoho dalších motivů, které pěstouny vedou k tomu, aby se stali dobrými pěstouny. Mezi časté důvody, proč se stát pěstounem patří i to, že chtějí svému biologickému dítěti dopřát sourozence nebo řeší úmrtí dítěte. Často se ale setkáváme s tím, že rodiče od dětí očekávají naplnění vlastních potřeb, což vede k přílišnému snažení napasovat přijaté dítě do jejich škatulek. Mnoho pěstounů má snahu zachránit co nejvíce dětí a dopřát jim stabilní rodinné zázemí (Zezulová, 2012).

Většina žadatelů, kteří se chtějí stát pěstounem, už mají své biologické děti, kteří jsou již odrostlé, a tak rodiče pocítují pocit prázdného hnízda a dají se na pěstounství. Motivace může být taková, že se chtějí věnovat dětem, které to potřebují. Stává se, že o pěstounství žádají i bezdětné páry, které chtějí mít rychle dítě a nechtějí čekat na proces adopci. U toto případu často dochází k rizikové situaci. Přičemž adoptivní dítě je odlišné než dítě v pěstounské péči.

Proto jsou na žadatele o pěstounství kladeny jiné požadavky, než na žadatele o adopci (Sobotková, 2013).

Rodiče, kteří se chtějí stát náhradním rodičem, si dopředu musí důkladně rozmyslet klady i zápory této formy péče o dítě. Musí si uvědomit těžkosti a problémy, které mohou, ale nemusí nastat. Důležité je, aby pěstouni měli zkušenost s výchovou dětí, zejména dětí, které si prošly traumatem (Matějček, 1999).

Bubleová (2018) ve své publikaci Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka uvádí následující seznam důvodů motivace k přijetí dítěte do PP. Seznam vystihuje nejčastější důvody, které vedou budoucí pěstouny k rozhodnutí o přijetí dítěte do péče.

Touha mít dítě. Rodiče, kterým se nedaří mít své vlastní děti, či rodiče kteří, už mají odrostlé své děti a mají stále touhu mít ještě další dítě. Většinou se rozhodnou pro adopci, ale narazí na problém, že dětí k adopci je málo a trvalo by to dlouho, a tak zvolí náhradní variantu a rozhodnou se pro pěstounskou péči. PP netrvá tak dlouho jako adopce. Budoucí pěstouni si musí uvědomit rozdíly pěstounské péče a adopce. Musí brát v potaz, že přijaté dítě se může kdykoliv vrátit do své biologické rodiny.

Touží svému dítěti dopřát sourozence. Dítě, které přijímáme, musí mít přiměřený věk k dítěti, které už v rodině je. Zpravidla se přijímá dítě mladší. V potaz se bere i to, jak bude biologické dítě reagovat na přijaté dítě. Můžeme se setkat i se skutečností, že biologické dítě nepřijme nové dítě a v rodině vznikne nepříjemná atmosféra. Proto je velmi důležité tuto záležitost probírat i s biologickým dítětem.

Romantická touha pomoci dítěti aneb udělat dobrý skutek. Okouzli vás film či nějaký seriál s touto tematikou, a tak byste chtěli také udělat dobrý skutek a dopřát opuštěnému dítěti rodinné zázemí. Musíte si ale udělat reálnou představu o tom, jak pěstounská péče doopravdy funguje. Nejlepší je spojit se odborníky na tuto problematiku, kteří vám sdělí podrobné informace.

Zúročit své výchovatské dovednosti. Rodiče již vychovali své vlastní děti, které se dobře zařadily do společnosti. Rodiče stále ještě touží po dítěti, které by mohli vychovávat. Musí ale počítat s tím, že děti v pěstounské péči jsou ovlivněny svojí minulostí. Budoucí pěstouni si musí uvědomit, že se jedná o jiné rodičovství než biologické rodičovství.

Inspiroval vás životní příběh někoho v okolí. Vaši známí mají dítě v pěstounské péči, vypráví vám o tom, jak je to skvělé, jak zažívají láskyplný vztah. Ale je důležité zvážit vaše možnosti, zda jste schopni přijmout dítě s postižením či dítě jiného etnika.

Touha pomoci dítěti. Chcete pomoci dítěti, které nemůže vyrůstat ve své rodině? A vy mu jste ochotni poskytnout bezpečné a láskyplné rodinné prostředí pro jeho zdravý vývoj. Musíte si ale důkladně uvědomit, že dítě v PP má za sebou většinou negativní zkušenost, která ovlivňuje jeho chování a prožívání, a proto je výchova dítěte v PP náročnější.

Každá rodina je jiná a unese jinou zátěž. Proto je velmi důležité zvážit své možnosti, zda jsme či nejsme schopni přijmout dítě do pěstounské péče. Nestačí mít dobré předpoklady pro výchovu, musíme si uvědomit riziko, že se dítě v PP může kdykoliv vrátit do své biologické rodiny. Uvědomit si, že dítě v PP má za sebou negativní minulost, která ho ovlivňuje. Nespoléhat se na to, že jste již vychovali své děti, a tak zvládnete vychovat další. Péče o dítě v PP je náročnější (Bubleová, 2018).

Dítě, které přichází do náhradní rodinné péče, si s sebou často přináší celou škálu problémů, které není schopno samo zpracovat. Může se jednat o deprese, stud, strach, úzkost, hněv, agrese, pocit ztráty atd... Někdy se může jednat i o posttraumatický stres. Dítě se v rodině může chovat různorodě. Může se vyhýbat jakémukoliv fyzickému kontaktu nebo naopak fyzický kontakt nadměrně vyžaduje, dále může jít o neposlušnost, kdy nedodrží příkazy a rozkazy. Děti mohou mít i plno jiných problémů, které si s sebou nesou a náhradní rodiče by na to všechno měli být připraveni (Purvis, Gross, Sunshine, 2013).

4.2 Potřeby

Jak již bylo zmíněno výše, s motivací souvisí i pojem potřeba. Bylo stanoveno celkem pět základních psychických potřeb, které jsou ve vztahu mezi rodičem a dítětem. Mezi tyto potřeby řadíme potřebu stimulace, potřebu smysluplného světa, potřebu životní jistoty, potřebu pozitivní identity a potřebu otevřené budoucnosti. Následující seznam tyto potřeby popisuje.

Potřeba stimulace. Být zaměstnán a prožívat rozptýlení, to vše zvládne dítě v rodině. Zajistí, aby náš život nebyl nudný a prázdný. Dítě potřebuje nejrůznější podněty, které prospívají jeho vývoji. Rodič by měl být schopný dítěti poskytnout kvalitní množství podnětů, přizpůsobených věku dítěte. Jedná se o vzájemný vztah, takže i dítě dává svým rodičům mnoho podnětů.

Potřeba smysluplného světa. „*Soužitím s dítětem se stáváme zkušenějšími.*” (Matějček, 1999, s. 56). Dítě, které vychováváme, dává našemu jednání a myšlení směr, cíl i smysl. Po čase

si uvědomíme, že vše, co děláme, od úpravy bytu až po plánování a domlouvání se, děláme všechno pro své dítě. Dítě nám dává smysl života.

Potřeba životní jistoty, oprostuje člověka od úzkostí. Naopak mu dodává pocit bezpečí a umožňuje mu cílevědomě rozvíjet různé aktivity. Rodiče dodávají dětem životní jistotu a stejně tak děti dávají jistotu rodičům. A nezáleží, jestli to jsou biologičtí či náhradní rodiče. Dítě svou životní jistotu získává ve vztazích. Prvotně ve vztahu k matce a postupem času i s ostatními lidmi. Pokud dítě nemá pocit jistoty, nedokáže svou pozornost zaměřit na nové věci a tím ztrácí zájem o své aktivity. Důležité je, aby dítě cítilo pocit bezpečí a pokud ho cítí umožní mu to rozvíjet se a poznávat nové věci.

Potřeba pozitivní identity. Přijetí sama sebe a své společenské hodnoty. Budování vlastního „já“. Zasluhou dítěte se dostáváme do jiné dimenze, do dimenze rodičů. Můžeme s ostatními sdílet své zkušenosti, můžeme je předávat a dávat ostatním rady. S dítětem se stáváme rodinou se svými specifickými potřebami a právy. Naše celé okolí bere na vědomí, že jsme se stali rodiči.

Potřeba otevřené budoucnosti. Neboli potřeba naděje a životní perspektivy. „*Její naplňování nám umožňuje uspokojivé prožívání osobního běhu života. Naopak ztráta životní naděje vede k zoufalství.*” (Matějček, 1999, s. 58). Neustále se zaměřujeme na budoucnost. Stále něco plánujeme, těšíme se na to a budujeme nové zážitky.

(Matějček, 1999) (Sychrová, 2015)

VÝZKUMNÁ ČÁST

Ve výzkumné části diplomové práce si klademe za cíl, pokusit se identifikovat a popsat životní zkušenosti žen, které je vedly k rozhodnutí stát se pěstounkou na přechodnou dobu. Jak již název práce napovídá, jedná se o vyprávění životního příběhu žen, které se staly pěstounkami na přechodnou dobu. Vzhledem k charakteru výzkumu jsem zvolila kvalitativní metodu. Výzkum byl realizován za pomoci narativního rozhovoru se ženami, které se věnují či věnovaly pěstounství na přechodnou dobu.

Na začátku výzkumu si stanovíme základní cíl a výzkumné okruhy, které se pokusíme zjistit od participantů. Zvolíme si i metodu zkoumání a charakterizujeme ji, následně definujeme výzkumný soubor. Na závěr výzkumné části provedeme analýzu a vyhodnocení získaných dat a výsledky interpretujeme.

5 METODOLOGIE

5.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Cílem diplomové práce je pokusit se identifikovat a popsat životní okolnosti participantek, které mohly vést k rozhodnutí stát se pěstounkou na přechodnou dobu. K realizaci a naplnění cíle jsem si stanovila hlavní výzkumný problém, který zní:

Co vede, ženy k tomu, že se rozhodnou stát pěstounkou na přechodnou dobu?

Na základě výzkumného problému jsem si vymezila tři základní výzkumné okruhy:

- a. vnitřní podněty, které vedly k tomu, že se participant začal zabývat pěstounstvím,
- b. proces rozhodování,
- c. zkušenosti s výchovou a péčí o děti.

5.2 Metodika výzkumu

Pro svůj výzkum jsem si vybrala kvalitativní výzkum. „*Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.*” (Creswell 1998, s. 12 in Hendl, 2005, s. 50). Mezi kvalitativní metody řadíme: pozorování, texty a dokumenty, interview a audio- a videozáznamy. Kvalitativní výzkum umožňuje zachytit jedinečnou lidskou zkušenost a prožitky. Jako nejúčinnější způsob získání potřebných dat k naplnění cíle práce se jevílo použít metodu interview, konkrétně narativní interview.

Pro získání dat byl použit narativní rozhovor. Jedná se o specifickou podobu rozhovoru. Základem narativního rozhovoru je to, že je jedinec vyzván k volnému vyprávění na nějaké téma, o nějaké životní zkušenosti zážitku nebo příběhu. „*Při narativním rozhovoru není subjekt konfrontován se standardizovanými otázkami, nýbrž je povzbuzován ke zcela volnému vyprávění.*” (Hendl, 2005, s. 176). Německý sociolog Fritz Schütze (1977) zpracoval narativní rozhovor jako metodu. Rozhovor se dělí na čtyři fáze: stimulace, vyprávění, kladení otázek pro vyjasnění a zobecňující otázky.

V první fázi, ve fázi stimulace, se snažíme získat důvěru participanta. Stimulujeme ho, informujeme ho o tématu a jeho významu. Posléze participanta vyzveme k vyprávění. Zajímáme se o celý život participanta nebo jen o určitý moment života. Po ukončení vyprávění následuje třetí fáze. Fáze kladení otázek pro doplnění nejasností a vyjasnění rozporů. V poslední fázi se za pomoci otázek *proč*, dostáváme k vyjasnění významových struktur, které participant neodhalil. Rosenthalová (1995) (in Hendl, 2005) rozdělila narativní rozhovor na dvě základní fáze. Fáze hlavního vyprávění a fáze dotazovací. V první fázi výzkumník pokládá otázku, která vede k vyprávění. V dotazovací fázi výzkumník klade internální (otázky, týkající se toho, co bylo vyprávěno) a externální (témata, která nebyla zmíněna, ale výzkumníka zajímají) narativní otázky.

5.3 Výzkumný soubor

Do výzkumného souboru byly zahrnuty tři ženy. Dvě z participantek se od roku 2015 věnují pěstounství na přechodnou dobu. Třetí participantka se věnovala pěstounství na přechodnou dobu od roku 2013 a v roce 2018 přešla k dlouhodobému pěstounství.

V říjnu 2021 jsem oslovila Městský úřad, odbor sociálních věcí a zdravotnictví, kde jsem v předešlých letech vykonávala praxi a věděla jsem, že se zde věnují pěstounství. Požádala jsem je o předání informací o mém zájmu provádět rozhovory s pěstovkami na přechodnou dobu. Vytvořila jsem si text k oslovení participantek. V textu jsem se představila, uvedla jsem, co je cílem práce a rozhovoru a nakonec jsem přidala své kontaktní údaje, na které mě mohou kontaktovat v případě zájmu. Po několika měsících se mi nikdo neozval.

V lednu 2021 jsem na sociální síti Facebook zveřejnila příspěvek cílený na pěstovky na přechodnou dobu s prosbou o rozhovor k mé závěrečné práci. Na základě příspěvku jsem dostala kontakt na ženy, které vykonávají pěstounskou péči na přechodnou dobu. Následně jsem je kontaktovala s žádostí o spolupráci. Dvě pěstovky souhlasily s rozhovorem.

Poslední participantku jsem získala za pomoci doprovázející organizace. Doprovázející organizaci jsem oslovila s prosbou o oslovení pěstunek na přechodnou dobu. Tato zmíněná organizace v nynější době doprovází pouze jednu přechodnou pěstounku.

Charakteristika žen

Paní K. - První rozhovor byl prováděn s paní K., která je pěstounkou na přechodnou dobu. Je jí 47 let, je vdaná a má tři biologické děti. Žije v rodinném domě na kraji menšího města. Než se stala pěstounkou na přechodnou dobu, pracovala jako kuchařka ve školní jídelně pro děti od první do páté třídy. Do evidence byla zařazena roku 2015. Nyní se pěstounské péči na přechodnou dobu věnuje 7 let. Za tuto dobu měla u sebe již 10 dětí. V současné době se stará o pětiletého chlapečka, kterého má u sebe již rok. Rozhovor byl prováděn v domácím prostředí participantky. U rozhovoru byl přítomen pětiletý chlapeček, kterého má paní K. v péči. Častokrát byl rozhovor přerušen díky jeho aktivitě, stále se snažil zaujmout mou či paní K. pozornost. Paní K. s velkou ochotou poskytla cenné informace.

Paní S. - Druhá participantka paní S. pochází z Moravskoslezského kraje a nyní žije v Královéhradeckém kraji. Svě dětství prožila na vesnici, kde bydlela společně s rodinou. Starala se o ní babička. Nyní bydlí v bytě v menším městě. Je jí 50 let, je rozvedená a má dvě biologické děti. V současné době má přítele, který ji podporuje v tom, co dělá. Než se stala pěstounkou na přechodnou dobu pracovala několik let v kanceláři. Pěstounkou na přechodnou dobu se stala roku 2015. Od té doby měla ve své péči již devět dětí. Rozhovor probíhal v domácím prostředí participantky. U rozhovoru nikdo nebyl přítomen.

Paní T. - Třetí participantka paní T. bydlí v domě v centru menšího města. Je jí 48 let, je vdaná a má tři biologické děti. Dříve pracovala jako textilní technolog. Pěstounkou na přechodnou dobu se stala roku 2013. Celkem do své péče přijala devět dětí. Po pěti letech, co se věnovala přechodnému pěstounství, se rozhodla stát dlouhodobou pěstounkou. Její důvod změny byl ten, že děti, které měla v péči, nebyly kam umístit, pouze do ústavu. A s tím ona nesouhlasila. Tak raději přešla do dlouhodobého pěstounství a poslední tři děti si nechala v péči. Rozhovor probíhal v domě u participantky. U rozhovoru nebyl nikdo přítomen, jen párkrát se stalo, že byl rozhovor přerušen z důvodu vyrušení dětí, které byly vedle v pokoji.

5.4 Metody získávání dat

Hlavní technikou pro získání dat byl použit narativní rozhovor. Narativní rozhovor je popsán v kapitole 5.2 Metodika výzkumu.

Rozhovory se uskutečnily osobně, tedy tváří v tvář. Probíhaly v domácím prostředí participantek. Průměrná délka všech rozhovorů byla hodinu a půl. Sběr dat probíhal od února do března 2022. Celé rozhovory byly po souhlasu participantek nahrávány. Tyto nahrávky sloužily k doslovnému přepisu rozhovoru. Před zahájením samotného rozhovoru byl s participantkami podepsán informovaný souhlas.

Během rozhovorů jsem se zaměřila i na pozorování participantek, jak o daném tématu mluví. U paní K. i u paní S. jsem si všimla, že velmi rády mluví o dětech, které již měly v péči. S nadšením mi sdělovaly, co s dětmi zažily, jak na ně vzpomínají a zda jsou s nimi stále v kontaktu.

U paní K. jsem vyzorovala, že s velkým elánem mluvila o tom, jak moc má ráda děti, a jak moc ráda se o ně stará. Hned na první pohled u ní bylo vidět, že ji to baví. Poznala jsem i to, že paní K. je ráda, že si s někým o svém příběhu může popovídat. Pozorovala jsem, že veškeré informace vypráví s nadšením a energií.

Paní S. na tom byla podobně jako paní K. Všimla jsem si, jak je ráda, že někomu může vyprávět svůj příběh. Vždy, když mluvila o dítěti, které měla v péči, bylo vidět, že jeho příběh vypráví s radostí. U paní S. jsem nenarazila na žádnou otázku, kterou by nechtěla zodpovědět nebo by se otázce vyhnula. Byla velmi otevřená vyprávění.

Zatímco u paní T. to bylo úplně jinak. Zde jsem si u rozhovoru připadala na obtíž a že paní se mnou nechce vůbec mluvit. Dostala jsem od ní strohé odpovědi. Sama mi řekla, že už ji to nebaví někomu odpovídat na otázky. Rozhovorů již zažila několik. *„Já už jsem to všechno říkala jako tolikrát, že mám asi i jako, že se mi fakt nechce, jako vůbec prostě já už to mám všechno tak, jako to poskládaný a srovnaný.“*

5.4.1 Etické aspekty výzkumu

Zabývat se etickými pravidly ve výzkumu je důležité. Můžeme se setkat s různými standardy a doporučeními, která vymezují etická pravidla aplikovaná ve výzkumu. Mezi základní etické pravidla lze řadit: důvěrnost, poučený souhlas (informovaný souhlas), emoční bezpečí a nabídnutí výsledků výzkumu účastníkům (Švaříček, 2014).

Participantky byly seznámeny s náležitostmi rozhovorů. Byly ujištěny, že rozhovor bude zcela anonymní, že nikde nebudu uvádět jejich jména. S participantkami byl podepsán mnou vytvořený informovaný souhlas. Na konci rozhovoru participantkám byla nabídnuta možnost zaslání výsledků výzkumu.

5.5 Metody zpracování dat

Získaná data byla zpracována za pomoci zakotvené teorie (*grounded theory*). Tato teorie byla vyvinuta v šedesátých letech 20. století. Autory zakotvené teorie jsou B. Strauss a A. Glaser. Společně vydali dílo s názvem *The Discovery of Grounded Theory* v roce 1964. „*Pojetí výzkumu založené na zakotvené teorii je metoda, která používá systematicky soubor postupů k tvorbě induktivně odvozené zakotvené teorie o nějakém jevu. Výsledkem je spíše teoretické vyjádření zkoumané reality.*” (Strauss a Corbinová, 1999, s. 15 in Gulová, 2013, s. 46). Posléze se tito dva autoři rozešli a každý začal vytvářet svou vlastní verzi zakotvené teorie. Jejich rozdílnost se jeví zejména v dalších fázích teorie, a to v rozdílnosti kódování. Do svého výzkumu jsem zvolila tři fáze kódování. „*Kódováním se rozumí rozkrytí dat směrem k jejich interpretaci, konceptualizaci a nové integraci.*” (Hendl, 2005, s. 246). Rozlišují se tři druhy kódování – otevřené kódování, axiální kódování a selektivní kódování. Nejprve začínáme s otevřeným kódováním a postupně přes axiální kódování se dostáváme k selektivnímu kódování, které je ke konci analýzy.

Otevřené kódování. Jedná se o prvotní krok analýzy dat. Odhaluje v získaných datech určitá témata. Můžeme kódovat slova, věty, odstavce nebo celé texty. Cílem otevřeného kódování je tematické rozkrytí textu.

Axiální kódování. „*V průběhu axiálního kódování výzkumník uvažuje příčiny a důsledky, podmínky a interakce, strategie a procesy a tvoří tak “osy” propojující jednotlivé kategorie.*” (Hendl, 2005, s. 248). Výzkumník zkoumá propojení kategorií.

Selektivní kódování. Probíhá identifikace hlavního tématu výzkumu. Představuje fázi přezkoumávání dat a kódů. Cílem selektivního kódování je snaha vyhledat hlavní témata a kategorie (Hendl, 2005).

Všechny rozhovory byly nahrávány na mobilní telefon. Následně proběhla transkripce neboli doslovně přepsání mluveného rozhovoru do písemné podoby. Po přepsání byly rozhovory vytisknuty. Následně byly rozhovory pročitány a vytvářeny kódy za pomoci metody tužka papír. Na základě kódů byly vytvořeny kategorie. Jednotlivé kategorie následně byly přiřazovány k předem stanoveným výzkumným okruhům.

6 INTERPRETACE DAT

V této části práce najdeme vyhodnocená a interpretovaná data, která byla získaná za pomoci narativního rozhovoru s participantkami. Ke každému výzkumnému okruhu byly přiřazeny kódy. Na základě všech kódů ze všech tří rozhovorů byly stanoveny kategorie.

6.1 Smysl

První kategorií byl smysl. Do této kategorie byly zařazeny například tyto kódy: záliba, radost, smutek, poslání, zájem, nuda, pocit naplnění, energie a plno dalších. Všechny kódy, které spadají do této kategorie, se týkaly vnitřních podnětů, které vedly participantky k tomu, že se začaly zabývat pěstounstvím.

U každé z participantek jsem z rozhovoru vyzorovala několik vnitřních podnětů, které je vedly k tomu, že se chtěly stát pěstounkami. V jednom se ale všechny shodovaly, a to v tom, že v pěstounství vidí smysl života. Jelikož je to naplňuje, dává jim to radost do života, že se mohou starat o děti, které to potřebují.

Všechny to berou jako koníček a práci v jednom. Paní K. *„Já to mám koníček i práci dohromady.“* Paní S. to zmínila také *„Já jsem to brala jakoby koníček i práci i poslání ...“* Poslední participantka to bere jako zábavu, ale okolí říká, že to je práce *„No jako zábavu, jako něco, co já jsem ... ale vlastně říkám, že je to práce, protože to je vlastně hodně těžká práce. No jako rozhodně se vydělávají peníze mnohem, mnohem, mnohem snáz.“*

Podnět, který vedl paní K. k rozhodnutí stát se pěstounkou byl, že se cítila sama *„... opravdu jsem byla pořád sama. Syn byl v té době kluk, tady lítal s dětma po ulici nebo chodil na fotbal a holky vlastně v té době byly už dospělé a já jsem opravdu byla pořád sama ...“* Ještě k samotě zmiňovala *„co to mám vlastně za život, manžela mám kamioňáka ten je pořád pryč, nejmladší syn tady lítal pořád po ulici s kluky, s dětma. Holky už byly dospělé, byly pořád pryč a já tady pořád byla sama a náš pes.“* Dále potřebovala ještě někomu předat svou lásku, potřebuje někoho opečovávat a starat se o někoho. *„... já prostě potřebuji ještě někomu tu lásku dávat, já ještě potřebuji někoho opečovávat prostě se s někým mazlit, tulit ...“* Zmiňuje, že už jako malá měla ráda děti a ráda se o ně starala. Stejně tak ráda pomáhala seniorům *„... já jsem jako malá holka prostě strašně ráda měla miminka. Strašně ráda jsem vozila kočárky, starala jsem se, hrozně ráda jsem se starala i o důchodce, pomáhala důchodcům ... Prostě ty děti mám strašně ráda už od mala ...“* Paní K. tato práce naplňuje i tím, že vidí pokroky u dětí, které má v péči *„... zaprvé jim chci pomoc a chci potom vidět nějaký ten pokrok a všechno. Opravdu mě to potom těší, když vidím, jak ty děti udělaly pokroky, že opravdu ta práce je k něčemu. Že to není*

jen to, že tu mám dítě anebo tu vozím jen kočárek. Když se jim fakt věnujete a děláte to z lásky, tak ty pokroky jsou fakt vidět.”

Paní S. během celého rozhovoru zmínila mnoho podnětů, které ji vedly k tomu, že se stala přechodnou pěstounkou. Nejhlavnější motiv, proč se stala pěstounkou byl, že chtěla být jako její babička „... *být jako ta moje babička, kde jsem viděla tu babičku tu kvočnu ...*”. V přechodném pěstounství viděla „... *ten smysl tý babičky, ten model ...* “ Model své babičky získala během dětství, jelikož zmiňuje, že ji právě babička vychovávala „... *je to hloupé říct, ale mě nevychovala úplně jenom máma, ale tam byl ten model tý babičky. A to je ten bod, ten důležitý bod. Kdysi ty ženské neměly mateřskou dovolenou. Maminka se mnou byla půl roku, potom šla do práce a táta samozřejmě taky. Ale byla v domě babička, a to byla taková ta babička z Boženy Němcové, to znamená, babička v sukničkách, šátcích kolem plotny a kolem ní ty děti, ty vnoučata. Mně se ten model strašně líbil a prostě v tomhle jsem vyrostla.*” Dále zmiňuje „... *já jsem v tom vyrostla u té babičky ... tu babičku jsem měla před očima fakt v té zástěře, v té kuchyni a kolem ní ty kuřata ty vnoučata, a tak mě to prostě utkvělo v té paměti ...*”

Častokrát také zmiňovala, že chtěla pracovat s dětmi „*hodně členů mých z rodiny má nějaké učitelské kořeny, takže mně by se taky líbilo dělat něco s dětma, ale v tomhle mě naši nepodporovali.*” Podotýká, že její rodiče ji v tom nepodporovali „... *já jsem si tak nějak vyplnila nebo jsem si řekla tak sama pro sebe, že to je to, že prostě jsem nemohla studovat žádnou tu pedagogickou školu, že jsem chtěla pracovat ve školce s dětma, protože jsem i na klavír hrála i jsem dělala nějaké talentovky z výtvarky, že proč bych nemohla být učitelkou. Prostě rodiče jsem měla takové nevstřícné v tom ...*” To, že se věnuje pěstounství na přechodnou dobu, bere jako alternativu, že nemohla pracovat s dětmi „... *jsem si k tomu pomohla k těm dětem úplně jinou cestou. Že jich tedy nemám ve třídě někde dvacet, ale že mám prostě to dítě sama pro sebe a mě to víc baví, že se mu můžu strašně moc věnovat.*”

I poslední participantka během rozhovoru zmínila pár vnitřních podnětů, které ji vedly k tomu, aby se začala zabývat pěstounstvím. První podnět byl ten, že se doma nudila „*Já jsem se tenkrát strašně nudila, protože nám odrostly děti a myslela jsem si, že to bude na chvíli, že si zpestříme život, že se něco nového naučím. A zároveň, že teda uděláme něco dobrého, takže tak. Žádný velký cíle, krom toho dělat něco, co má smysl, tam nebylo.*”. Dále pokračuje „*opravdu asi ta nuda. Protože tady byl takový strohý čistý jako byt. A ticho, což tady už strašně dlouho nebylo a asi nikdy nebude.*”. V pěstounství na přechodnou dobu viděla smysl „*Mně to přišlo jako investice a jako naprosto něco prostě co přece dává jako naprostý smysl.*” Viděla v tom

i změnu do života „... že nám to přinese prostě nějakou změnu do života, že jo. Zas děti, že tu budou, že se prostě něco budu učit. Já se ráda učím něco, že budeme řešit a zároveň jsme věděli, že to je i pro starší děti. A to jsem věděla, že je něco, co by mě fakt mohlo bavit, pracovat prostě s nějakýma dětma, co mají problém. Prostě jsem čekala změnu.” Hodně ji to obohatilo „nejvíce mě to obohatilo tou energií, co ty děti prostě, co vám to přinese do života. Ten život je zaprvé, má smysl a prostor a zadruhé, je to prostě legrace a je to příjemné ...”

Poznamenala, že si mateřství se svými dětmi moc neužila, a tak si to chtěla dopřát po čase „... že jsem to brala tak, že si to chci dopřát sobě. Když jsem měla ty děti takhle brzy a řešila jsem takovou tu spoustu jiných věcí, tak jsem si vůbec neužila ten prostor, kdy jste doma třeba s tím dítětem. Vybavuji si, když chodily do školy prostě já jsem letěla do práce a z práce jsem letěla do té školky. Jak máte jako soustu těch povinností a ted'ka v tomhle věku. Ted'ka s těmahle dětma. Tak vědomě ten čas strávím u tý věci, co mě baví hrani, baví mě, to mě baví jakoby s dětma ... to jsem možná podvědomě jako tak nějak jako chtěla pro sebe i ten čas. Prostě, když si porodíte děcko, tak vám lítají hormony a tisíce různých věcí. Přechodná pěstounka má tady to dítě a je tady ted'ka pro to dítě a neřeší nic. Takže ten čas prostě s tím děckem.” „... možná si ted' užívám to rodičovství takový jako v tom klidu ...”.

Dále uvádí, že se jí při autonehodě zabila dcera, ale nedokáže říci, zda úmrtí dcery mělo vliv na to, že se rozhodli pro pěstounství „Pak ještě možná, že nám zemřela jedna dcera. Ale to nevím, jestli jako ovlivnilo neovlivnilo, ta se zabila při autonehodě. .... Bylo to tak, že jsem, když jsem přemlouvala manžela do přechodky, tak jsme všude uváděli, že zaručeně nám tu nezůstanou žádné děti, které by měly být třeba náhradou za P., že prostě sem nepřijde už žádné dítě, protože jsme měli 4 a máme 3. A tím to jako končí, že jsem vlastně žádné dítě nepřijde jo, to jsem hodně všude vysvětlovala a pak se to stalo.” Participantka se o tomto tématu moc nechtěla bavit.

6.2 Informovanost

Dále jsem zvolila kategorii informovanost. Jedná se o kategorii, do které spadaly kódy týkající se, toho jak se participantky dozvěděly o pěstounství, kdo jim o tom řekl, kde získaly informace. Ale také jsem do této kategorie zařadila poznatky z procesu rozhodování. Tato kategorie úzce souvisí s předchozí kategorií smysl.

Proces rozhodování, zda se stát nebo nestát pěstounkou je určitě velké rozhodnutí. U každé z participantek tento proces probíhal jinak. Je to samozřejmé, jelikož všechny tři jsou jiné osobnosti a mají jiné zkušenosti atd.

U paní K. a paní S. se dá říci, že proces rozhodování byl velmi rychlý. Paní K. sděluje, jak nikdy nezapomene, jak jí napadla myšlenka stát se pěstounkou „... *seděla jsem na té houpacíce v létě, jsme se s Jessinkou (pes) houpaly a jak jsem prostě přemýšlela a přemýšlela a myslela jsem. A najednou BUM a najednou já chci pomáhat dětem, já se chci stát pěstounkou.*” Po téhle myšlence si šla hned hledat informace, co pěstounství obnáší, volala si na zelenou linku, kde jí řekli informace a „... *začala to, dlouhé kolečko*” Nejprve svou myšlenku řekla rodině, která jí v jejím rozhodnutí podporovala. „*Takže jsem to řekla svým holkám. Přišly domů a říkám holky, já už vím, co chci dělat. .... Já chci být pěstounkou, já je prostě chci, mít ty děti doma starat se o ně a muchlat je ...*” Ještě poznamenala, jak to oznámila svému manželovi „... *když přijel v pátek domů, říkám J., já už vím, co chci. On ježiš co ... Já říkám, já chci děti a on mně na to odpověděl, že snad jich máme už dost ne (smích). Já říkám ne J. já se chci opravdu starat o děti, o pěstounské děti.*” Zmiňuje, že během týdne si zašla na místní městský úřad, kde sdělila svůj požadavek a hned během týdne úřednice přišly k ní do domácnosti na sociální šetření. „*Opravdu během týdne jsem šla na městský úřad sem do N., tam jsem šla přímo na OSPOD, řekla jsem to tam paní a ona během týdne přišla a už tu s námi dělala, podívala se na naše sociální, sociální stav. Začala s námi dělat rozhovory, s manželem, se mnou, s dětmi a už se to rozjelo. ...*” Paní K. zmiňuje, jak se cítila, když jí oznámili, že byli schváleni „*A když tehdy mi v říjnu volali z krajského úřadu, že jsme schváleni, tak jsem opravdu štěstím brečela (smích), fakt jsem brečela.*” Dala si do hlavy, že chce pomáhat více dětem, proto se rozhodla pro přechodné pěstounství „... *takhle pomáhám spoustu dětem jiným, ... není to prostě ten stereotyp, je to furt o něčem jiným. Jednou si jedete do babyboxu nebo do porodnice, jednou máte sedmiměsíční, jednou máte třeba pětiletého kluka. Je to fakt různorodé.*”

U paní S. byl proces rozhodování také rychlý. O přechodném pěstounství se dozvěděla díky své kamarádce, která pracovala v dětském domově. Její kamarádka jí řekla „*hele, ty jsi taková kvočna, ty pořád chceš mít ty děti kolem sebe .... tady vzniklo něco, co se jmenuje přechodné pěstounství, že jsou to takové chůvy, které ty děti hlídají ... to je úplně něco pro tebe ...*” Paní S. se to velice zalíbilo a byla tou myšlenkou ohromena, jelikož v tom viděla model své babičky „*to je super, protože bych byla doma se svým klukem konečně, že bych mohla dělat ten mamahotel, prostě tu kvočnu a ještě bych při tom mohla starat o nějaké dítě navíc. A v tom jsem viděla ten smysl té babičky, ten model, v kterým já sama vyrostla. Že mám mít doma navařeno, naklizeno, aby ty děti přišly domů a měly teplej oběd a mámu a mohly s někým povídat a né sedět někde v družině až do večera.*”. Nejvíce ji na tom lákalo, jak již bylo zmiňováno, že mohla být jako její babička „*Mě lákalo asi to, že bych mohla vlastně být jako ta moje babička, kde*

jsem viděla tu babičku, tu kvočnu starat se o ty děti, prostě užitečná a zároveň je to moje povolání.” Paní S. dále v rozhovoru zmiňuje, že její rozhodnutí bylo rychlé a radostné. Nadchlo ji i to, že k tomu nepotřebuje žádné školy a může se i tak starat o děti, jelikož měla sen pracovat s dětmi „... *mně by se taky líbilo dělat v dětském domově, ale na to na všechno musíte mít školy a já jsem měla tu pitomou ekonomku k ničemu ... takže bych se nepřinutila dělat nějakou sociální školu, abych mohla dělat někde v dětském domově a mně se líbilo to přechodné pěstounství, že ty děti budu hlídat ...*” Nepociťovala žádné pochybnosti o tom, že by její žádost nebyla úspěšně vyřízená „*Jsem prostě byla tak ohromena tou myšlenkou, že něco takového vzniklo. Protože se vědělo o tom, že si může člověk vzít třeba do adopce nebo ten pojem toho pěstounství nastalo, ale to jsem věděla, že prostě si nedokážu vzít cizí dítě ve svém věku. Mimčo a dovést ho prostě až někde do dospělosti. To jsem si já neuměla představit, protože říkám, nějaké nemoce už taky mám a jednak mám svojí vlastní rodinu, já ji nepotřebuji nahrazovat jinýma dětma nebo zalepovat prázdná místa. Já jsem chtěla jen využít to, že jsem měla prostor někomu pomoci. Takže tam pochyby nebyly žádné. Mně to přišlo jako bezvadný nápad, že něco takového vzniklo.*”

Během rozhovoru se paní S. zmínila i o tom, že celý proces trval dlouho „... *takže první dotazník, potom se čeká, jestli vás pozvou do toho kurzu, kterej se dělá. Tam vlastně zase čekáte, než vás do toho kurzu zařaděj. .... třeba ten celý proces trval třeba rok, nicméně z toho třeba půl roku čekáte na něco ...*” během čekání „*já jsem si pořád vyhodnocovala, co by se muselo stát, aby mě nechtěli. Protože já jsem si jako by dost věřila, že když né já, tak už nevím, kdo jiný by měl ty děti radši prostě ...*”. Nakonec zmínila „*Takže taková cesta k tomu byla, asi dlouhá ale беру to tak, že to tak mělo být.*”

Paní T. si informace o přechodném pěstounství načetla v novinách a časopisech „*Když jsem četla v nějakém časopise o tom, že u nás probíhají boje, co se týká jednání, ... sleduji politiku poměrně a tam probíhalo schvalování této novely. Tenkrát ještě Václav Klaus jako prezident použil tam větu, že lidi se mají o děti starat zdarma a z lásky a že to stát nemá platit. No a mě to začalo zajímat. Jsem se dívala o čem to mluví, a tak a přišla jsem na to, že to je něco, co by mě mohlo bavit.*” Hned na začátku roku 2013 si paní T. podala přihlášku, aby se mohla stát pěstounkou na přechodnou dobu „*Takže my jsme tam někdy toho druhého ledna šli a vyplnili jsme přihlášku.*” Uvádí, že nejhorší na tom bylo přesvědčit manžela, aby do toho šli. „*nejtěžší rozmyšlení bylo naverbovat do toho manžela, kterému jsem slíbila, že to stejně neprojde. Protože my jsme taková chaotická domácnost spoustu dětí a spoustu zájmů, takže nás stejně nikdo neschválí a že zkusíme, tak on souhlasil, šel do toho.*” Zmiňuje, že její tři biologické děti

s tím také souhlasily, neměly žádný problém. „*Jasně, že s tím souhlasily. Tak oni taky vůbec nevěděly, do čeho jdou. O čem to vlastně mluvíme ...*” Participantka uvádí, že na úřadě narazila na velmi ochotnou pracovníci „... *náhodou jsme narazili na ospoďčku, která tomu rozuměla, byla nadšená, že nás má, jakože má první zájemce ...*” dále k tomu ještě dodává „... *já jsem měla radost, že tam sedí prostě ta paní, co tam seděla, která už tam teďka není, která byla fakt vysmátá ...*” Ještě podotýká, jak rychle k nim pracovníce přišla „... *a okamžitě vlastně přišla během týdne a udělala s námi ten rozhovor a hnedka jsme do toho, jakože vpluli.*” Stejně jako předchozí participantky sděluje, jaký to byl dlouhý proces „... *hrozně mě otravoval ten dotazník obrovskoj. To jsem netušila, že to budu vyprávět ještě asi stokrát ...*”

Ještě během rozhovoru zmínila, že se s náhradní rodinnou péčí setkala i během života, kdy její bývalý manžel byl adoptovaný „...*můj první manžel, ten byl adoptovaný, ale to asi nechci nějak jako zveřejňovat. Byl adoptovaný a vlastně měl spoustu problémů. A to jsem si dávala potom dohromady přitom školení, že to vlastně je možná ono. Jo, tam mu chyběly vlastně znalosti historie. Rodiče mu to pak vyčítali, že je po těch bio, že není po nich. Prostě jsem viděla, že to je jako špatně to zacházení. Zároveň se s ním zacházelo úplně jinak, my jsme se potkali někde v 15, 16, takže to jsem tam jako měla takový srovnání. A zároveň jsem věděla, že to takhle nemusí být ve všech adoptivních rodinách. To je jakoby vina těch lidí, kteří hledali tak.*” Dále ještě uvedla, že její současný manžel má adoptovaného brácha „*manžel taky má brácha adoptovaného on teda je rodičů ...*”. Ale o tom se také nechtěla dále zmiňovat.

6.3 Návrat v čase

Návrat v čase. Tak jsem pojmenovala kategorii, které se vztahuje k výrokům participantek o možnosti navrácení času. Zda by se rozhodly stejně a šly by do pěstounství znovu. Dále jsem pod tuto kategorii zařadila i výroky týkající se možnosti přejít z přechodného pěstounství do dlouhodobého pěstounství.

U pěstounek, které jsou stále přechodné, v rozhovoru zazněla i otázka, zda nepřemýšlely o dlouhodobém pěstounství. Obě z nich během rozhovoru zmiňovaly, že znají plno přechodných pěstounek, které se posléze rozhodly přejít do dlouhodobého pěstounství. Obě ale reagovaly velmi rychle. Paní K. „*jsem si do hlavy dala, že chci pomáhat více dětem. Takže, když si vezmu jedno dlouhodobě, když budu dlouhodobá pěstounka, pomůžu tím jednomu, třeba dvoum, a to je tak všechno. Takhle pomáhám opravdu spoustu dětem jiným. Není to ten stereotyp, je to furt o něčem jiném.*” .....

U participantky paní T. to bylo trochu jinak z toho důvodu, že ona nyní je dlouhodobou pěstounkou. A její důvod byl „... že tyhle dva jako A., co tady proběhla a S. teď je na violoncellu, tak ty nebylo kam dát. Tu byly rok a nenašli se pro ně nikdo. Zavolali nám, že se nenajde rodina a že půjdou do ústavu, že to soudce nechce protáhnout a že je máme odvézt. Takže jsme řekli, že je neodvezeme, že si je necháme.”

U rozhovoru s paní K. i s paní S. jsme se dostaly k tomu, že mi říkaly, že znají mnoho přechodných pěstunek, které postupem času přešly do dlouhodobého pěstounství. A důvod přechodu byl vždy stejný. Že se pro dítě nenašla rodina a tím pádem muselo dítě do ústavu. Paní K. „Mám i kamarádky z organizace, které měly děti neumístitelné do rodiny tak, než aby ho daly do dětského domova, tak si přešly z přechodné pěstounské péče do dlouhodobé. Takže opravdu ty děti litují natolik, a tak přecházejí. My jsme se fakt zmenšily, spousta mých kamarádek už není přechodných ale dlouhodobých.” Paní S. „hodně mejh kolegyněk se stalo z přechodných pěstunek dlouhodobé. Já bych skoro řekla, že každá druhá. Třeba na severní M. to tak bylo. A bylo to tak, že už těch dětí měly hodně, třeba už šesté mimčo točily, dejme tomu. A prostě ty miminka, to je úplně zvláštní sorta, to prostě nechcete dát, a když víte, že není komu ho dát, a že by to dítě muselo do ústavu, no tak si ho prostě necháte a hotovo.”

Dále jsem se jich ptala, kdyby se mohly vrátit v čase, zda by do toho šly znovu. Paní K. „jo, jo. Na tisíc procent” Paní S. reagovala „Šla a mnohem dřív. Nečekala bych až do 40, jo. Prostě klidně dřív, určitě jo. Protože ty prosezené dny v kanceláři za stolem u počítače. Jako nechci říct, že ta práce byla zbytečná, ale taková, kterou může udělat kdokoliv.”

Stejná otázka zazněla i u paní T. jestli, kdyby se mohla znovu rozhodnout, zda by do toho šla znovu ve stejném pořadí. První přechodná pěstounka a posleze dlouhodobá pěstounka. Odpověď byla „Určitě jo, protože já si myslím, že zaprvé jsme měli delší školení. Zadruhé ten jako by ten přechodný pěstounství přece jenom jako něco tenkrát teď to řeknu blbě jako znamenalo, ale všude o tom psali. Všude o tom mluvili jo a dlouhodobé pěstounství tenkrát v té době bylo. Já jsem si prostě dlouhodobý pěstounky představovala ty obrovské rodiny s pěti, šesti až sedma dětma, který si nestihnou ani vyčistit zuby. Měla jsem je takhle a občas se objevilo v televizi nějaký dokument, a to byly přesně tyhle rodiny. Jo, že nemají mobily děti, děti nechodí nikam do kroužků, chodí v těch popučovaných hadrech. To jsem prostě věděla, že nechci. ... já jsem do toho taky zapnula, protože když jsme najednou měly ty tři malý, prostě přesně jsem byla ta .... manžel, říkal, že seš přesně ta šílená pěstounka, co prostě už stíhá jenom utírat ty pusy jim. ... Jo, takže zůstaly tu děti. Úplně přesně, co mají, takže jako úžasný.”

6.4 Změna

Jako další kategorii jsem stanovila kategorii s názvem Změna. Jedná se o kategorii, která se věnuje především zaměstnání. Dvě participantky dospěly k tomu, že je jejich zaměstnání nenaplňuje a nijak je to neobohacuje. Pouze jedna participantka byla ve svém zaměstnání spokojená, ale bohužel díky zdravotnímu onemocnění musela svou práci opustit.

Paní K. pracovala ve školní jídelně, kde byla v každodenním kontaktu s dětmi, ale pak přišlo náhlé onemocnění a paní K. se již nemohla vrátit do svého zaměstnání. Lékaři jí řekli, aby se rozloučila s touto prací. „*Takže jsem musela zůstat doma.*” Brala to velmi těžce „... *samozřejmě jsem to obřečela, protože jsem tam děti měla opravdu neskutečně ráda a stýskalo se mi po nich.*” Participantka dále zmiňovala, že její zdravotní omezení v tom nehrálo velkou roli. Domnívá se, že by k tomu stejně po vypršení smlouvy v práci došla a zmiňuje, že pracovní neschopnost to jen urychlila. „*Stejně bych k tomu asi došla. Ale takhle to bylo rychlejší.*”

Paní S. byla nespokojená s tím, že díky práci v kanceláři neviděla své děti a nemohla se jim věnovat „... *po té první mateřské jsem nastoupila do kanceláře, takže deset roků jsem pracovala jako sekretářka v advokátní kanceláři ...*” Po druhé mateřské zase na několik let nastoupila do kanceláře. „*V každé kanceláři děláte do pěti do večera. Než přijдете domů, je šest, dítě vidíte hodinu nebo dvě. Úkoly, večere, spát a co dřív ...*“ A díky tomu si uvědomila, že chce svůj život nasměrovat na jinou cestu svého života „... *doprčic ten život teda tudy nechci jít, abych to dítě celé dny neviděla anebo ho někdo hlídal, bůh ví, kdo z rodiny, a tak jsem v tu dobu ten celý život nasměřovala jinak.*”

Se zaměstnáním u paní T. to bylo podobně jako u předchozích participantek. Uvádí „*Já jsem byla jako textilní technolog, vždycky jsem právě navrhovala ty mašle, dělala jsem interiéry, pracovala jsem v podlahovém centru, že jsme tam navrhovali ... v té době, když jsem šla do přechodky, jsem navrhovala byty. Mě to jako vlastně moc nebavilo, protože mě rozčilovali ty lidi dospělí. Nevím, nenašla jsem v tom nějaký takový jako pocit, že si leháte a říkáte si, že ten den byl užitečný. A to se mi stalo až s tím přechodným pěstounstvím.*”

6.5 Dřívější péče

Dřívější péče je kategorie, ke které se vztahovaly kódy týkající se předchozí zkušenosti s péčí a výchovou dítěte. Kódy, které byly přiřazeny k této kategorii, jsou např. biologické děti, starat se, dětství, péče, učit se atd.

Všechny mé participantky měly své vlastní biologické děti, které vychovávaly. Takže se dá říci, že všechny měly v minulosti zkušenost s výchovou a péčí o děti. Některé pouze s biologickými dětmi, některé i s cizími dětmi.

Participantka paní K. při rozhovoru zmiňovala, že jako malá se starala o děti v sousedství, vozila je v kočárku „... *já jsem jako malá holka prostě měla strašně ráda měla miminka. Strašně ráda jsem vozila kočárky, starala jsem se ...*” Měla možnost se starat i o starší děti ty zase naučila základní věci. „...*staršího H. kterého jsem naučila na nočník, jo a pak jsem vozila T. taky už větší holčičku, kterou jsem naučila pomalu chodit ...*” Zmiňuje, že se to s ní táhne už od mala „*Já jsem mamce od mala se vším pomáhala, s úklidem, no prostě se vším s pečením, vařením a říkám já jsem byla taková už od mala (smích). Prostě ta domácnost, ty děti, ty babičky ... prostě jsem taková byla už od mala.*” Paní K. vychovala své tři biologické děti. O jejich výchově se při rozhovoru nezmínila.

Hned v úvodu rozhovoru mi paní S. sdělila, že vychovala své dvě biologické děti, se kterými byla doma na mateřské dovolené „... *už s dětma svýma jsem byla doma tři roky s dcerou a čtyři roky se synem. To se mi líbilo. Fakt ty děti, prostě učit sedět, učit chodit, učit mluvit a všechno. ... A mě to strašně bavilo se jim věnovat ...*” Zmínila se, že i občas pohlídala děti svých přátel „*ne jenom vlastní, jakože takhle, když je člověk na mateřský, tak se navštěvuje s kamarádkami nebo se sestřenkou. Co jsou taky na mateřské. Takže ty děti si hrajou někde na pískovišti a my s kamarádkou sedíme u kafe nebo chvíli je pohlídáte, že ona se někde odskočí k doktorovi ...*” Nakonec dodala, že „*jenom jsem čerpala z jako by z toho, že jsem měla ty vlastní děti. Jsem si myslela vždy, že jsem je vychovala dobře. Což si myslím stále. (smích) ...*”

Participantka paní T. se moc nechtěla vyjadřovat k výchově svých dětí „*Tak první dítě jsem měla v osmnácti. Já jsem nějak nevychovala. Ale nemyslím si, že jsem někdy použila, jako že vychovávám to, prostě ta výchova šla jako sama a samovolně prostě. Byla jsem hodně respektující. Hodně jsem říkala, že si můžou vybrat, co chtějí. Neučila jsem je nějak cíleně, aby se staraly o domácnost. Já jsem je podporovala ve spoustě jiných věcí. ... Hodně jsem řešila sebe, což je prostě naprosto logický, když je vám pětadvacet nebo když vám bude 50.*” Ještě se krátce zmínila o tom, že mateřství rychle uteklo „... *na vlastním mateřství mě udivilo, jak to hrozně rychle uteklo. Že jsem si to fakt jako nestihla zažít a užít.*” Poznamenala několik věcí, které by u mateřské u svých dětí změnila. Jsou jimi „... *určitě bych nepracovala tolik, ... mnohem víc bych se na ty děti zaměřila ... neužila jsem si ten prostor s dítětem doma .... řešila jsem soustu jiných věcí a povinností ...*” Lze tedy říct, že přijetím dětí do pěstounské péče

si chce konečně užít mateřství a věnovat se naplno dětem. Může se jednat o to, že paní T. si chce dokázat, že zvládá rodičovství. Podotýká, že se určitě nejedná o to, že by chtěla být lepší matkou „*Určitě ne, že bych jako chtěla bejt lepší matkou, než jsem byla těm tamtům, protože to prostě nejde. To máte vždycky jste nějaká. A člověk se učí a roste...*“ Ještě zmiňuje, že u výchovy svých dětí jela především na výkon „*...tenkrát to bylo takový jako na ten výkon. Takže on letěl jako na všechny ty tréninky. Jo, je to jako jiný, tak možná si teď užívám to rodičovství takový jako v tom klidu...*“

7 DISKUZE

V této části práce se zaměřuji na vyhodnocená data, která jsem získala za pomoci narativního rozhovoru s ženami, které se věnují pěstounství na přechodnou dobu. Jedna z participantek je nyní dlouhodobá pěstounka, ale v dřívější době byla přechodná pěstounka. Věnuji se zde výzkumným okruhům, které jsem si stanovila na začátku výzkumu.

Cílem diplomové práce bylo pokusit se identifikovat a popsat životní okolnosti žen, které mohly vést k rozhodnutí stát se pěstounkou na přechodnou dobu. V teoretické části je v návaznosti na cíl práce vymezena motivace k pěstounství a dále také charakteristika pěstounské péče na přechodnou dobu. Výzkumná práce se věnuje třem výzkumným okruhům.

1. vnitřní podněty, které vedly k tomu, že se participant začal zabývat pěstounstvím,
2. proces rozhodování,
3. zkušenosti s výchovou a péčí o děti.

Rozhovory, které proběhly s participantkami mi poskytly velmi cenné informace a zajímavé poznatky. Informace, které participantky poskytly, byly použity k vyhodnocení výzkumného problému.

První výzkumný okruh se nazýval **vnitřní podněty, které vedly k tomu, že se participantky začaly zabývat pěstounstvím**. K tomuto výzkumnému okruhu se vztahuje kategorie smysl (kapitola 6.1)

Každá měla několik vnitřních podnětů, které je vedly k tomu, že se chtěly stát pěstounkou na přechodnou dobu. Co všechny spojovalo, bylo to, že je nenaplňovalo jejich zaměstnání. Pouze paní K. byla se svým zaměstnáním spokojená, ale kvůli zdravotním potížím musela zaměstnání opustit.

V teoretické části jsem uvedla několik motivů, které mohou být podnětem k tomu, že se lidé začnou zabývat pěstounstvím. Mezi ty nejčastěji opakující motivy patří – smysl života, životní náplň, chtějí svému biologickému dítěti dopřát sourozence nebo řeší úmrtí dítěte a snaha pomoci dítěti, které to potřebuje (Sobotková, 2013, Škoviera, 2007, Zezulová, 2012).

U paní K. jsem díky informacím, které mi sdělila, vyhodnotila, že její motivy byly emocionální vztah, altruistický motiv, smysl života a životní náplň. Všechny zmíněné motivy spadají podle Škoviery (2007) do motivů veřejných, které jsou veřejně známé. Další motiv u paní K. byl ten, že se cítila být sama.

U paní S. jsem vyhodnotila, že její motivy, které ji vedly k pěstounství, jsou smysl života a životní náplň, emocionální motiv, altruistický motiv a také nesplněný sen. Dále bych u paní S. ještě zařadila i motiv, že starání o dítě bere jako smysluplně strávený čas místo toho, aby seděla někde v kanceláři. K jejím motivům patří i model babičky z dětství.

Stejně tak i paní T. měla několik motivů, které ji vedly k pěstounství. Mezi její motivy patří smysl života a životní náplň, pragmatismus, motiv něco si dokázat a motiv altruistický.

U všech participantek se vyskytovaly stejné motivy k tomu, proč se chtěly stát pěstovnkami. Všechny zmíněné motivy popisuje Škoviera (2007) ve své publikaci Dilemata náhradní výchovy. Kde v tabulce č. 7 – Motivace pro náhradní rodičovství vypisuje motivy zveřejněné, motivy neveřejné a motivy skryté. I když se u participantek vyskytovaly stejné motivy, u každé z nich byl jeden hlavní, který převládal nad ostatními. A v tom je ta rozdílnost každé ženy. Každou ženu k tomu vede něco jiného.

Druhý výzkumný okruh se zabýval **procesem rozhodování**. K tomuto okruhu se vztahují kategorie informovanost, návrat v čase a změna (kapitola 6.2, 6.3 a 6.4).

Proces rozhodování úzce souvisí s prvním výzkumným okruhem, tedy s vnitřními podněty, které vedly k tomu, že se ženy začaly věnovat pěstounství. U žen postupem času vznikaly motivy, které je k tomu vedly a díky svým motivům, které měly, byl jejich proces rychlý.

Proces rozhodování u mnou dotazovaných žen, byl rychlý. Všechny hned odpověděly, že se nad podáním žádosti o pěstounství moc nerozhodovaly a šly do toho okamžitě. Samozřejmě, že si nejprve zjistily informace o tomto typu pěstounství. Ani jedna z nich nepochybovala o tom, že by nebyla vhodná pěstovnkou.

K tomuto výzkumnému okruhu jsem zařadila i kategorii návrat v čase. Jedná se o kategorii, do které jsem zařadila odpovědi týkající se možnosti rozhodnout se znovu pro pěstounství. Ani jedna participantka nezaváhala a hned odpověděla, že by do toho šla. Lze tedy říci, že motivy k pěstounství stále přetrvávají a neuvažují o změně ani po x letech, co vykonávají tuto těžkou profesi.

Dále jsem pod tento výzkumný okruh zařadila i kategorii změna. Kategorie změna pojednává o předchozím zaměstnání žen. Dvě participantky, paní S. a paní T. vykonávaly zaměstnání, které je nijak nenaplnovalo a nedávalo jim to pocit užitečnosti. Proto se obě rozhodly pro pěstounství, viděly v tom něco, co jim v životě pomůže, aby se cítily užitečné a naplnovalo je to. Je jisté, že tato kategorie úzce souvisí s kategorií smysl, která spadá do prvního výzkumného

okruhu, tedy do vnitřních podnětů. Zatímco paní K. měla zaměstnání, které ji bavilo, pracovala totiž ve školní jídelně, kde byla v každodenním kontaktu s dětmi, které měla nesmírně ráda. Ale díky zdravotnímu problému se musela tohoto zaměstnání vzdát. A díky tomu se začala zabývat pěstounstvím.

Poslední třetí výzkumný okruh se zaměřoval na **zkušenosti s výchovou a péčí o děti**. Do tohoto okruhu spadá kategorie dřívější péče (kapitola 6.5).

Všechny participantky mají své vlastní biologické děti, o které pečovaly. Ani pro jednu z nich péče o dítě nebyla novinkou. Sobotková (2013) i Bubleová (2018) v publikacích uvádí, že většina žadatelů o pěstounství má již svoje odrostlé děti a stále touží mít ještě další děti nebo pociťují prázdné hnízdo. Tuto skutečnost zmiňuje i Sychrová (2015), která uvádí, že žadatelé o pěstounství, kteří mají své biologické děti, lze považovat za zkušenější rodiče. Přesně takto to bylo u mých participantek. Paní K. měla již dvě dospělé dcery a jednoho dospívajícího syna, a tak toužila stále ještě po dítěti, o které by mohla pečovat a předávat mu lásku. Paní S. na tom byla podobně. Také měla dceru už dospělou a syna v dospívajícím věku a chtěla využít prostor pomoci dítěti, které to potřebuje. Paní T. měla také již dospělé své biologické děti a začala se doma nudit. Chtěla si novými dětmi zpestřit život a něco nového se naučit. Lze tedy říci, že všechny měly zkušenost s péčí o děti.

Všechny tři výzkumné okruhy spolu úzce souvisí. Mají na sebe návaznost a navzájem se prolínají. Vnitřní podněty ovlivňují proces rozhodování a naopak. Proces rozhodování ovlivňuje i vnitřní podněty. Souvisí s tím i poslední výzkumný motiv a tím je zkušenost s výchovou. Jak bylo zmiňováno výše, většina žadatelů má své biologické děti, a tak se již v minulosti setkali s výchovou a péčí o děti. Jak jedna participantka uvedla, mateřství si se svými dětmi neužila a rychle to utekla, a tak díky pěstounství si mohla dopřát klidnější péči o děti.

Co vede, ženy k tomu, že se rozhodnou stát pěstounkou na přechodnou dobu? Každou ženu k tomu vede něco jiného. Každá je jiná osobnost, má za sebou jinou minulost, jinou zkušenost. Ale všechny dospěly k tomu, že se chtěly stát pěstounkami na přechodnou dobu. Hlavní motiv, který je k tomu vedl, byl smysl života. Viděly v tom dělat něco smysluplného a užitečného. Zezulová (2012) uvádí, že pro pěstounství se většinou rozhodnou ženy, které chtějí dělat něco smysluplného. A tato skutečnost mi vyšla i z rozhovorů s participantkami.

ZÁVĚR

Tato diplomová práce se zaměřuje na životní příběhy žen, které se staly pěstounkami na přechodnou dobu. Práce si klade za cíl, pokusit se identifikovat a popsat životní zkušenosti žen, které je vedly k rozhodnutí stát se pěstounkou na přechodnou dobu. K naplnění cíle sloužily tři výzkumné okruhy. Za pomoci výzkumných okruhů jsem vyhodnotila získaná data z rozhovorů a dospěla tak k odpovědi na cíl práce.

Na začátku práce, v teoretické části jsem čtenáře díky čtyřem kapitolám uvedla do problematiky práce. Všechny kapitoly teoretické části mají návaznost na výzkumnou část. Zabývala jsem se rodinou, která je důležitá pro formulaci osobnosti. I to, jak jsme byly vychovávány, my nás může ovlivnit v rozhodování o přijetí cizího dítěte do péče. Dále jsem se věnovala kapitolám o pěstounství a pěstounství na přechodnou dobu. Jako poslední kapitolu jsem uvedla motivaci. Motivace je důležitým prvkem pro rozhodování, zda se stát náhradním rodičem či nikoliv.

Pro výzkumnou část jsem zvolila kvalitativní metodu. Data jsem získala za pomoci narativního rozhovoru s ženami, které se věnují pěstounství na přechodnou dobu. Na základě vyhodnocení získaných dat jsem dokázala odpovědět na výzkumný problém, který jsem si na začátku práce stanovila.

Zmiňovaným výzkumným problémem bylo zjistit „*Co vede ženy k tomu, že se rozhodnou stát pěstounkou na přechodnou dobu?*“. Každá participantka je jiná osobnost, vyrůstala každá jinak, zažila jiné dětství a jiné dospívání. Ale všechny postupem času dospěly k tomu, že pěstounství je něco, co je baví a naplňuje to jejich život. Každou participantku k tomu vedlo něco jiného, ale v jedné oblasti se všechny shodovaly. A to v té, že v pěstounství vidí něco smysluplného, co mohou dělat. Naplňuje je to a dává jim to radost do života. Mohu vyvrátit fakt, že svou práci dělají jen pro peníze. Během rozhovoru se ani jedna nezmínila o tom, že by to dělala pro peníze. Pouze podotkly to, že jejich finanční ohodnocení není dostatečné.

Všechny participantky, které se účastnily rozhovoru, byly ochotné se se mnou bavit o pěstounství. Pouze jedna participantka k rozhovoru měla odtažitý vztah a nechtěla moc sdělovat informace o svém životě, spíše o tom, co během pěstounství zažila. Již při rozhovorech jsem vypožadovala, že většina jejich vyprávění se vztahuje k dětem, které měly ve své péči. Rády sdělují, jaké těžkosti a radosti s nimi zažily. Podotýkají, jaký dlouhý proces to byl, než se staly pěstounkami na přechodnou dobu. Ale ani jedna z nich by neměnila a šla by do toho znovu.

Uvědomuji si, že tato práce má své nedostatky. Jedním z nich je malý počet participantů, tudíž nelze výsledky výzkumu zobecňovat na celou populaci pěstunek na přechodnou dobu. Určitě je velmi zajímavé se touto problematikou zabývat a zjišťovat, co přechodné pěstounky nejvíce vede k tomu, že se začnou zabývat pěstounstvím.

Na závěr lze shrnout, že každou ženu k pěstounství povede něco jiného. Nedá se obecně říci, že je jen jeden hlavní důvod, který je vede k tomu, aby se staly pěstounkami na přechodnou dobu. Je jisté, že v odborné literatuře si můžeme načíst hlavní motivy, co může ženy vést k tomu, aby se začaly zabývat pěstounstvím, ale realita je jiná. Pokud s pěstounkami provedeme hloubkový rozhovor a zaměříme se i na jejich minulost, získáme určitě zajímavé informace o tom, že k pěstounství dospěly i díky své minulosti. Každá pěstounka má za sebou jinou minulost a jiné zkušenosti, a proto ji k pěstounství táhne něco jiného.

POUŽITÁ LITERATURA

ASOCIACE DÍTĚ A RODINA, z.s. *Pěstounské rodiny v České republice: Základní charakteristiky pěstounů a dětí v pěstounské péči* [online]. 2019, 29 [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: [https://www.ditearodina.cz/images/Analyza - pestounske rodiny v Ceske republice.pdf](https://www.ditearodina.cz/images/Analyza_-_pestounske_rodiny_v_Ceske_republice.pdf)

BARBELL, K., FREUNDLICH M.. *Foster care today* [online]. In: 2001, s. 40 [cit. 2022-02-27] Dostupné z: http://www.hunter.cuny.edu/socwork/nrcfcpp/downloads/policy-issues/foster_care_today.pdf

BEEK, Mary Jane. *Security and permanence in longterm foster care: family relationships and professional systems*. Doctoral thesis, University of East Anglia, 2014. <https://core.ac.uk/download/pdf/29108151.pdf>

BUBLEOVÁ, Věduna a kol.. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. 4. přeprac. vyd. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2018. 52 s. ISBN 978-80-87455-30-2.

BUBLEOVÁ, Věduna, Alena VÁVROVÁ, Lucie VRÁNOVÁ a Jana FRANTÍKOVÁ. *Základní informace o náhradní rodinné péči*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011. ISBN 978-80-87455-01-2.

DUNOVSKÝ, Jiří. *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. Praha: Grada, 1999. Psyché (Grada). ISBN 80-7169-254-9.

FABIÁN, Petr. *Možná to jde i jinak: teorie a metody v sociální práci*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2021. ISBN 978-80-7560-368-5.

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.

GABRIEL, Zbyněk a Tomáš NOVÁK. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. Praha: Grada, 2008. Psyché. ISBN 978-80-247-1788-3.

GIDDENS, Anthony, SUTTON, Philip W., ed. *Sociologie*. Praha: Argo, 2013. ISBN 978-80-257-0807-1.

GULOVÁ, Lenka a Radim ŠÍP, ed. *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4368-4.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-686-5.

HAVLÍK, Radomír a Jaroslav KOŤA. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-635-7.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

MACELA, Miloslav. *Krátkodobá pěstounská péče: historie, praxe, perspektivy*. Brno: Sdružení pěstounských rodin, 2019. ISBN 978-80-270-5530-2.

MATĚJČEK, Zdeněk a kol. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002, 155 s. ISBN 80-7178-637-3

MATĚJČEK, Zdeněk. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-304-8.

MATĚJČEK, Zdeněk. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. 98 s. Praha: Portál, 1994. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-85282-83-6.

Metodické doporučení MPSV č. 7/2009 k odbornému posuzování žadatelů o zprostředkování náhradní rodinné péče [on-line]. MPSV. [Cit. 23-11-2021]. Dostupné: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Metodicke_doporuceni_MPSV_c-7.pdf/e86827bf-df9a-8bd2-692a-ce1a13e7f691

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Pěstounská péče na přechodnou dobu pro nejmladší děti*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2011, 81 s. ISBN 978-80-7421-039-6.

MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. 2., upr. vyd. Ilustroval Vladimír JIRÁNEK. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-87-8.

MPSV. *Informace ze dne 14. března 2013 o postupech spojených s umístováním dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu po přijetí novely zákona č.359/1999 Sb.* [online]. Praha:

MPSV, 2013 [cit. 2022-01.28]. Dostupné z:
https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/umistovani_deti_PPPD.pdf/

MÜHLPACHR, Pavel. *Sociopatologie*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4550-7.

NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace chování*. 3., přeprac. vyd. V Praze: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-830-6.

NOVOTNÁ, Kateřina a Iva KYSELÁ. *Moje děti, tvoje děti, naše šťastná rodina*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-247-2891-9.

NOVOTNÁ, Věra. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem*. 2., aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2016. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-022-5.

NOŽÍŘOVÁ, Jana. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-86131-91-7.

PAZLAROVÁ, Hana, ed. *Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1020-7.

PLHÁKOVÁ, Alena. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1086-6.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

PURVIS, Karyn B., David R. CROSS a Wendy Lyons SUNSHINE. *Dítě v nové rodině*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4535-0.

SMOLÍKOVÁ, Veronika. *Tradice pěstounské péče v českých zemích*. Ostrava: Key Publishing, 2014. Monografie. ISBN 978-80-7418-218-1.

SOBOTKOVÁ, Irena a Veronika OČENÁŠKOVÁ. *Pěstounská péče očima dospělých, kteří v ní vyrostli: trendy vs. zkušenosti*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3821-4.

SOBOTKOVÁ, Irena. *Pěstounské rodiny: jejich fungování a odolnost*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2003. ISBN 80-86552-62-4.

SYCHROVÁ, Adriana. *Pedagogické aspekty náhradní rodinné péče*. Vydání I. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2015. Monographica., XIV. ISBN 978-80-7395-955-5.

ŠKOVIERA, Albín. *Dilemata náhradní výchovy: [teorie a praxe výchovné péče o děti v rodině a v dětských domovech]*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-318-5.

ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY, 2021. Dávky pěstounské péče a zaopatřovací příspěvky. *Úřad práce ČR* [online]. Praha: Úřad práce ČR [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/davky-pestounske-pece-a-zaopatrovaci-prispevky1>

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychický vývoj dítěte v náhradní rodinné péči*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2012. ISBN 978-80-87455-14-2.

VÁVROVÁ, Alena. *Přípravy pro budoucí náhradní rodiče: metodika*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2012. ISBN 978-80-87455-16-6.

VYMĚTAL, Jan. *Lékařská psychologie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-740-X.

Zákon č. 359 ze dne 9. prosince 1999 o sociálně-právní ochraně dětí a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o sociálně-právní ochraně dětí), ve změně pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1999, částka 111. dostupné také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/start.aspx>

Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012 občanský zákoník. In Sbíрка zákonů České republiky, 2012, částka 33. Dostupné také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/start.aspx>

ZEZULOVÁ, Dagmar. *Pěstounská péče a adopce*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0065-9.

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA A – *Informovaný souhlas*.....68

PŘÍLOHA B – *Úryvek rozhovoru* 69

PŘÍLOHA A – *Informovaný souhlas*

Informovaný souhlas

Já níže podepsaný souhlasím s rozhovorem. Rozhovor je anonymní, nikde nebude uvedeno mé jméno. Moje účast na rozhovoru je dobrovolná a kdykoliv během rozhovoru mohu odmítnout odpovědět na otázky. Mohu kdykoliv rozhovor ukončit. Jsem si vědoma toho, že rozhovor bude nahráván a přepsán do písemné podoby.

Souhlasím s účastí ve výzkumu a provedením rozhovoru

Ano   Ne

Přeji si být informován o výsledcích výzkumu rozhovoru

Ano   Ne

Podpis: .....

Dne: .....

PŘÍLOHA B – Úryvek rozhovoru

T: tazatel

P: participantka

P: Děťství moje bylo senzační v tom, že jako je to hloupé říct, ale že mě nevychovala úplně jakoby jenom máma, ale tam byl ten model tý babičky. A to je ten bod, ten důležitý bod. Kdysi ty ženské neměly mateřskou dovolenou. Maminka se mnou byla půl roku potom, šla do práce a táta samozřejmě taky. Ale byla v domě babička, a to byla taková ta babička z “Boženy Němcové”, to znamená, babička v sukních, šátcích kolem plotny a kolem ní ty děti, ty vnoučata. Mně se ten model strašně líbil a prostě v tomhle jsem vyrostla. Já jsem měla úplně nádherné dětství, takže jako ta máma v mém životě moc nefigurovala. Ona tam jako byla, ale byla hodně mladounká a byla pořád v práci nebo někde a já jsem fakt byla s tou babičkou a ta byla fakt z té staré školy a fakt mě s sebou ještě vodila do kostela a tohle. I když jsem tomu nerozuměla, proč tam chodíme. No, a tak jsem ten model v sobě měla, no a je pravda, že hodně členů mejch z rodiny má nějaké učitelské kořeny, takže mně se by taky líbilo dělat něco s dětma, ale v tomhle mě naši nepodpořili. Já jsem třeba chtěla nějakou pedagogickou školu, to úplně nevyšlo. V těch sedmdesátkách se moc na školu člověk dostával dost těžko, bylo nás tedy moc. Takže, kam se dostal, tam studoval. Takže proti své vůli jsem studovala v O. obchodní akademii, kdysi to byla středně ekonomická škola, která mě vůbec nebavila. Takže tu jsem vychodila, aby se neřeklo. Abych měla maturitu. No a hnedka vlastně, abych si šla vlastním životem, nezbývalo mi, než se vdát. Tak už jsem se v osmnácti vdávala a měla jsem už dcerku brzo. A po té první mateřský jsem nastoupila do kanceláře, takže deset roků jsem pracovala jako sekretářka v advokátní kanceláři. Takže úžasný jako by jiný zkušenosti člověk nabude to jsou taky důležité věci. No a potom jsme vlastně chtěli docela, jsem chtěla takovou delší mezeru mezi těma dětma. Když ne hned po sobě, tak to už je pak jedno jestli, sedm, osm, tak jsem chtěla potom mít mezi nimi deset let klidně. Tak jsem roku 2000 měla syna a vlastně už s dětma svejma já jsem byla tedy doma tři roky, se synem čtyři. To se mi líbilo. Jakože fakt ty děti, prostě učit sedět, učit chodit, učit mluvit opravdu. Kluk měl rok a půl a mluvil plynule. To dneska prostě nevidíte, ty mámy na to kašlou. A mě to děsně bavilo se jim věnovat, takže to mě fakt bavilo, takže fakt jsem s ním čtyři roky byla doma. Pak už musel do školky, aby mohl do školy. Takže on tu školku bral jako nutné zlo, aby do té školy mohl (smích) nerad tam tedy chodil. Emm a já jsem šla zase do práce, zase do kanceláře. Tentokrát jsme se přestěhovali na baráček, takže jsem si hledala něco blíž. Takže jsem ve F. dělala ve firmě na plastová okna zase asi deset let. No a potom už to bylo dlouho a kluk mně vždycky říkal “hele mami, po tmě mě vedeš do školy, po tmě jdu ze školy”

prostě jsem přišla domů. V každé kanceláři děláte do pěti do večera. Než přijedete domů, je šest, dítě vidíte hodinu nebo dvě. Úkoly, večere spát, co dřív. A teď si řeknete “Doprčic ten život teda, tudy nechci jít” abych to dítě celé dny neviděla anebo ho někdo hlídá, l bůh ví, kdo z rodiny, no tak jsem v tu dobu ten celý život nasměřovala jinak. Takže jsem se již rozváděla, jak už skoro kluk měl vlastně skoro patnáct. A chtěla jsem si jít prostě po svejm, po svejm životem, protože mi ... Bývalý manžel by s tímhle tím nesouhlasil. A mně kamarádka řekla, “hele, ty jsi taková kvočna, ty pořád chceš mít ty děti kolem sebe”. Ona pracovala jako vychovatelka v dětském domově ve F. a řekla mně o tom, že tento projekt začal. Že prostě, tady vzniklo něco, co se jmenuje přechodné pěstounství, že to jsou takové chůvy, které ty děti hlídaj. A ona říká “hele, to je úplně něco pro tebe” říkám “to je super, protože bych byla doma se svým klukem konečně, že bych mohla dělat ten mamahotel, prostě tu kvočnu a ještě bych při tom mohla se starat o nějaké dítě na víc. A v tom prostě jsem viděla ten smysl tý babičky, ten model, v kterým já sama jsem vyrostla. Že mám mít doma navařeno, naklizeno, prostě aby ty děti přišly domů a měly teplej oběd a mámu a mohly s někým povídat a né sedět někde v družině až do večera, jo. Jako tyhle ty kroužky tohle všechno je okay, ale prostě to domácí zázemí jsem chtěla prostě tvořit. No a vyšlo to. Ale ten kurz teda, ale ona ta cesta úplně není jednoduchá. Protože to jdete na OSPOD a zeptáte se. A oni řeknou “a vy o tom něco víte?” já řeknu “ano vím” “tak tady máte dotazník ten mi vyplňte a my ho když tak vyhodnotíme”. Takže první dotazník, potom, se čeká, jestli vás pozvou do toho kurzu, kterej se dělá. Tam vlastně zase čekáte, než vás do toho kurzu zařaděj. Takže vono, třeba ten celý proces trval třebas rok, nicméně z toho třeba půl roku čekáte na něco (smích) že vám přijde nějaký papír, jak vám ten papír dopadne, jestli vás chtěou nebo nechcou. No a mě tedy do toho kurzu zařadili, potom to byly takové třeba jednou týdně nějaké sezení. Pamatuji si, že nás tam bylo jakoby osm žadatelů o to pěstounství, z toho čtyři byly páry a ččč... ne víc šest bylo páru a dvě jsme tam byly jakoby samy za sebe jakoby pěstounky bez partnerů. A z těch osmy párů to dokončilo čtyři, jo? A jestli to všechny dělají do dneška, to vám taky nepovím. Vono to není úplně tak jednoduché, jak to vypadá. A řeknu to třeba takhle blbě, ale vím, jistě že jednodušší pro tu ženskou, když chce být máma a ta kvočna a starat se o ty děti. Ten kurz je lehčí udělat samotné, ty chlapy jim to většinou kazej. Je to nebaví, oni to nechcou. Manželka si to vymyslí, a to chlapi jsou přisedící a musí tam chodit. Jakoby světlé výjimky jsou jakoby oba dva, že jsou takoví jako vychovatelé, bývalí kantoři a chtěou ještě nějaké děti jakoby pěstovat. To jsou světlé výjimky. Ale v tom mém kurzu to bylo tak, že ty manželé tam byli jako přívěsek, prostě to tam té manželce docela kazili, protože je to tam nebavilo kreslit nějaké ty stromy a odpovídat na nějaké divné otázky (smích), co si budeme povídat. Takže prostě jo ... jo byl tam potom vlastně pohovor s biologickejma

dětma. Takže v té době, kdy jsem to dělala já, tak to bylo tak, že přechodný pěstoun nemohl mít děti mladší osmi let, aby se jim to dalo vysvětlit, co se děje, jak se děje, aby to ta pěstounka zvládala. Takže vlastně ten můj pubertální syn, ještě na něm záviselo, taky tam někdy ten kurz musel udělat. Ale on byl hrozně empatický a povídavý po mně. Takže on s tím neměl vůbec žádný problém. Takže to taky absolvoval. Teď musíte psychotesty udělat a já nevím, co všechno a teď to všechno vychováte a stejně se čeká, jestli vás doporučí nebo ne. A neví se o v tom hraje roli.

T: Jaké jsou třeba ty pocity, když čekáte?

P: No jakoby ... em já jsem si pořád vyhodnocovala, co by se ani muselo stát, aby mě nechtěli. Protože já jsem si jako by dost věřila, že když né já, tak už nevím, kdo jiný by měl ty děti radši prostě (smích) ... dost jsem si věřila, protože potom oni chodí ty sociální pracovnice do domácnosti. My jsme pěkně bydleli vlastně v pronajatém domě. Tam to bylo bezvadný pro děti, prostor a pěkné místo, takže oni všichni ... já mám ve svém životě asi štěstí, asi na strašně fajn lidi, protože kdo tam přišel nebo já šla na nějaký pohovor, tak byl děsně fajn... tak nevím, jestli to byly jen moje pocity, že jsou ty lidi fajn nebo jsem na ně měla štěstí, takže každý hrůza ze sociálních pracovnic, ale oni jsou bezvadný jo ... Jenom prostě trošičku lidskosti je třeba projevit, jo. Trošičku nějakých empatií, poslouchat, co, o co jim de, trošičku zase navázat na povídání a oni jsou v pohodě. Já jsem fakt nikdy neměla s žádným úředníkem problém. Takže jsem si říkala jakoby jo ... ale dost mi na tom záleželo, protože jsem věděla, že potřebuji uživit sebe, potřebuji uživit toho syna a vlastně jsme bydleli i v dost takovém místě, kde ani žádných jiných takových pracovních příležitostí nebylo. Já jsem to brala jakoby koníček i práci i poslání, vlastně dost na tom záleželo. Chtěla jsem být prostě samostatná se vším šudy a říct si nebo i tomu bývalému manželovi. Dokázat, že čekám na jeho výplatu, že se umím o sebe postarat i o toho syna, že ho nepotřebuju. To byly pořád takové kecy, “ty to stejně neuděláš a proč by tebe” já jsem do té doby neměla snad ani žádné sebevědomí. To manželství nebylo bůh ví jak ... tam byl ten pán tvorstva, že jo a to bylo takové, že ženské patří do kuchyně a tak dále a ty buď potichu. A najednou jsem viděla že o můj názor někdo stojí, to bylo fajn no. Takže taková cesta k tomu byla, asi dlouhá, ale беру to tak, že to tak mělo být. Nevím, jestli to dneska je tak, jestli jsou ty kurzy takhle, že se na ně takhle dlouho čeká, že to tak dlouho tvá. Netuším. Je to možná škoda, těch pěstounů je málo. Hodně jich i v průběhu toho kurzu odpadne. Třebas jednak tam byly ... byly tam dvě sociální pracovnice, které si tam ten kurz dělaly a měly tam své partnery. A ty si byly 100% jisté, že když ne ony, tak už to nemůže udělat nikdo. Protože ony pracovaly s dětma, v dětských skupinách jo, kdo už jinej, ale nebylo to tak. Ani jedna z nich

neprošla tím kurzem. Jednak jim to kazily ty protějšky, protože to byli nějací podnikatelé, které to vůbec nezajímalo. Takže to takhle to nejde, v takovém prostředí ty děti nemůžou bejt. A jednak se potom třeba krachovalo na tom, že asi z těch testů, který udělaly, se přišlo na to, že by měli problém s odevzdáváním těch dětí. Takže potom se jim doporučuje, udělejte si ten jiný kurz na pěstouny nastálo. Protože asi z těch otázek, který kladli, poznali, že by oni ty děti nemohly, nechtěly předávat. Ono se asi nic tak nestane, protože hodně mejh kolegyňk se stalo z přechodných pěstounek dlouhodobé. Já bych skoro řekla, že každá druhá. Třeba na severní Moravě to tak bylo. A bylo to tak, že už těch dětí měly hodně, třeba už šesté mimčo točily, dejme tomu. A prostě ty miminka, to je úplně zvláštní sorta, to prostě nechcete dát, a když víte, že není komu ho dát a že by to dítko muselo do ústavu, no tak si ho prostě necháte a hotovo. Dvacet. Takže i když dělaly kurzy a tyhle všechny psychotesty, tak stejně to tak je. Vím potom, že se stávalo, že si ty miminka nechaly a potom až ty děti byly odrostlejší, tak se znova překlopily do těch přechodných pěstounek. Takže se k tomu znova vrátily, ale šlo o to, že ty děti prostě nemohly předat dál a zase jsme u toho, že nevím, jestli já jsem měla takové to štěstí nebo ty děti, co jsem měla, měly štěstí. Protože vždycky pro ně někdo někde byl a ty děti mohou být u toho přechodného pěstouna rok, né dyl a většinou po tom roce se pro ně nějaké to místečko našlo, takže jsem je ... neříkám, že to bylo jednoduché, to je šílený proces, to předávání, jo. Ale potom to bylo, uf mají se dobře, vím o nich doted'ka, jo. Ty pěstouni nastálo většinou zůstanou s vámi v kontaktu pošlou vám fotku, takže mně posílaj. Vím o těch dětech, a řeknu si, tak se zase něco dobrého povedlo. Takhle to mám já. Já nemám problém ty děti předávat dál. Já jsem si to prostě tak nějak v sobě na začátku nastavila, že jsem chůva. Prostě chůva, já ty děti hlídám do té doby někomu, než se pro ně někdo najde a žádná chůva si ty děti nemůže nechat. Ona je jen hlídá. Já třeba konkrétně to mám takhle. Protože to potom ... jako to se musíte hodně, hodně odzbrojit, protože potom jak chodím na ty kurzy a jsou tam ty příbuzenské pěstouni "já vy jste přechodná pěstounka, no já bych to nemohla" a teď slyšíte "já bych nemohla, já bych nemohla ty děti dát" já říkám, no ty děti mají štěstí, že já můžu to dělat. A nemůžete jim na to nic jiného říct a zase jim povídám vy všichni, co jste tady příbuzenský pěstouni se staráte o svý vlastní vnuky nebo neteře nebo je to vaše vlastní rodina já taky bych svoji rodinu nemohla nikomu dál dát, ale já hlídám cizí děti a já to dělám, jak nejlépe to dovedu a prostě s klidným svědomím je pošlu dál do toho světa. Já je prostě jen hlídám, to nejsou moje děti ani moji vnuci, to jsou prostě děti, které nemusí být v děcáku, protože jsou u mě. Takže i s tímhle musí člověk bojovat a musí to těm lidem vysvětlit. Protože moc jako nemáme dobrý renomé. Moc lidí to nechápe, dost lidí to odsuzuje, proč to děláte, co to děláte za prachy. No, kdyby si to přepočítali tak za ty prachy to není, jo jako (smích). Takže tak to je. Zatím mě ta práce velice těší. No. ....